

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

другий (магістерський) рівень вищої освіти

на тему:

“Бухгалтерський Баланс: історія розвитку та напрями удосконалення”

Виконав: студент групи ОО-М1

Спеціальності 071 “Облік і
податкування”

Калитич Микола Миколайович

Керівник: д.е.н., проф.,

Шеленко Діана Іванівна

Рецензент: к.е.н., доц.

Гой Наталія Василівна

Івано-Франківськ – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1. Значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством
- 1.2. Нормативно-правове забезпечення складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства
- 1.3. Оцінка показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗМІСТУ І МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ

- 2.1. Зміст, структура та методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
- 2.2. Зміст, структура та методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності
- 2.3. Використання інформаційних технологій для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА

- 3.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності та постановки облікової роботи в ТОВ «ЮТІМ»
- 3.2. Організація, планування та методика аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства
- 3.3. Узагальнення результатів аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин та погіршення економічної ситуації в Україні вимагають принципово нових підходів до управління бізнесом. Головною умовою успішного функціонування суб'єктів господарювання є збереження їх власності, тобто наявні в підприємствах основні засоби, нематеріальні активи, виробничі запаси, товарно-матеріальні цінності, фінансові інвестиції тощо, інформацію про них знаходиться у зведеному вигляді в Балансі (Звіті про фінансовий стан) підприємства. Протягом десятиліть Баланс (Звіт про фінансовий стан) українських компаній було суттєво реформовано з метою наближення його формату до вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Аудит Балансу (фінансової звітності) дає компанії конкурентну перевагу, оскільки усуває бухгалтерські помилки, які можуть спотворити інформацію, яка використовується для прийняття рішень.

Такі відомі вітчизняні вчені в різні роки займалися дослідженням специфіки складання Балансу та використання їх даних в управлінні як О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, С.Ф. Голов, В.І. Єфіменко, С.Я. Зубілевич, М.В. Кужельний, В.С. Лень, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Р.Л. Хом'як. У зарубіжній літературі методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) розкрита у працях А.М. Андросова, Я.В. Соколова, М.Ф. Ван Бреда, М.Р. Метьюса, Е.С. Хендріксена та інших.

Мета та завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо методики складання і аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства.

Досягнення поставленої мети передбачається шляхом вирішення наступних завдань:

- розкрити значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством;

- розглянути нормативно-правове забезпечення складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства;
- охарактеризувати фінансово-господарську діяльність та постановку облікової роботи в ТОВ «ЮТІМ»;
- дослідити зміст, структуру та методику складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства на національними П(С)БО;
- вивчити особливості складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності;
- розкрити порядок застосування інформаційних технологій для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства;
- розглянути особливості організації і планування аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- дослідити методику аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства;
- охарактеризувати порядок узагальнення результатів аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) та їх аудиту у ТОВ «ЮТІМ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних питань щодо складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) та аудиту його показників.

Суб'єктом дослідження виступає Товариство з обмеженою відповідальністю «ЮТІМ», що займається підключенням до мережі Інтернет на швидкості до 1 Гбіт/с, підключенням телебачення, реєстрацією доменних імен, хостингом, орендою серверів (Colocation), IP-телефонія, відеоспостереження, побудовою локальних мереж, продаж, встановлення та гарантійне обслуговування систем безпеки Ajax та ін.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Методи теоретичного узагальнення, порівняння і групування дали можливість розкрити значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством та його нормативно-правове регулювання; для дослідження розвитку бухгалтерського Балансу використано історичний метод; за допомогою абстрактно-логічного методу та моделювання здійснено розкриття методики складання та аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства; методи аналітичного групування дозволили провести аналіз фінансового стану підприємства та його економічних показників діяльності.

Інформаційною базою для проведення дослідження є Закони України, нормативні документи Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, МСБО та МСФЗ, Міжнародні стандарти аудиту та етики, Фінансова звітність підприємства.

Методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених в сфері бухгалтерського обліку, звітності підприємства, аудиту, фінансового та стратегічного аналізу, матеріали періодичних видань.

Науковою новизною отриманих результатів дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні низки питань щодо вдосконалення методики складання та перевірки показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства.

Основними результатами, що характеризують наукову інновацію є:

- удосконалення сутності терміна «Баланс» та узагальнення його класифікаційних ознак;
- удосконалення положення про стандарти бухгалтерського обліку підприємства;
- узагальнення особливостей вітчизняної та світової практики складання звітності;

- удосконалення змісту та структури бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- розробка програми аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- розробка пропозицій щодо покращення фінансового стану підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає в практичному застосуванні запропонованих рекомендацій щодо методології складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та перевірки його показників з метою ефективного корпоративного управління.

Обсяг і структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Ця робота налічує 98 сторінок, ілюстрована 9 таблицями, 5 малюнками. Список використаної літератури включає 44 позиції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Значення Балансу (Звіту про фінансовий стан) в управлінні підприємством

Бухгалтерський облік як наука і практика має тривалу історію розвитку, яка охоплює період від перших спроб фіксації фактів господарської діяльності до розробки та вдосконалення різних форм корпоративної звітності, насамперед бухгалтерського Балансу. Розгляд основних історичних аспектів розвитку Балансу та його характерних особливостей дозволив виділити п'ять основних етапів розвитку, які ілюструють розвиток Балансу, набуття ним характерних ознак і властивостей, починаючи з Балансу як економічна категорія і закінчуючи Балансом як елементом методу бухгалтерського обліку та формою фінансової звітності (рис. 1.1).

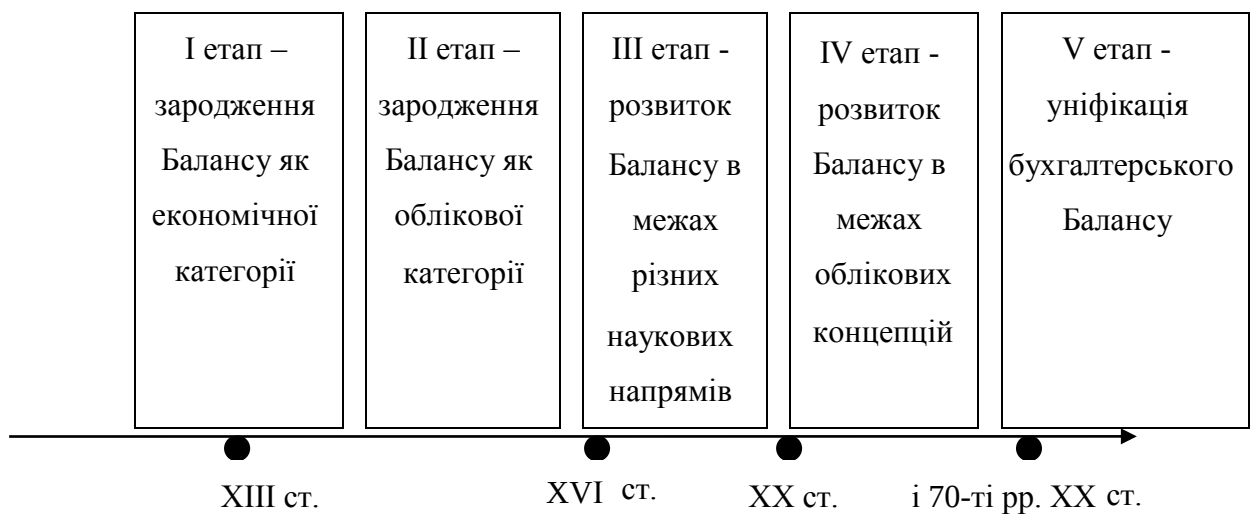

Рис. 1.1. Періодизація розвитку бухгалтерського Балансу

Джерело: [1]

Результатом розвитку бухгалтерського Балансу на першому етапі, на мою думку є його широке використання в багатьох сферах господарської діяльності, особливо при проведенні комерційних, фінансово-кредитних операцій та використання в державному управлінні.

На другому етапі еволюції бухгалтерського Балансу подвійний характер відображення господарських операцій зумовив використання Балансу як облікової категорії. Поділ рахунків на активні та пасивні став основою для формування структури Балансу, який і сьогодні складається з двох складових: активу та пасиву. Проте бухгалтерський Баланс в даний час майже не використовується в управлінні і в основному виконує лише контрольну функцію.

На третьому етапі розвитку бухгалтерський Баланс отримав наукове обґрунтування. З бухгалтерського Балансу почали формуватися два поняття: бухгалтерський Баланс як спосіб перевірки правильності подвійних записів і Баланс як форма звітності. При цьому бухгалтерський Баланс набуває таких якостей, як періодичність і достовірність. Підготовка Балансу підпорядковується чітко визначеній меті – представлення фінансового стану, визначення фінансового результату та визначення наслідків фактичного чи потенційного припинення діяльності підприємства. Саме тоді почалося використання в управлінні бухгалтерського Балансу.

Баланс набув тих характерних рис і властивостей, які притаманні Балансу й сьогодні саме на четвертому етапі його розвитку. При цьому бухгалтерський Баланс використовується в двох напрямках:

- як елемент методу бухгалтерського обліку, саме для узагальнення облікової інформації та контролю за достовірністю обліку;
- як форма фінансової звітності, що відображає фінансовий стан підприємства і використовується різними користувачами для прийняття рішень.

На останньому етапі Баланс розробляється в напрямку його застосування як фінансової звітності, яка в майбутньому має стати єдиною

інформаційною основою для відображення активів, пасивів і власного капіталу підприємства. Негативним аспектом розвитку бухгалтерського Балансу в даний час є поступова втрата значення як елемента методу бухгалтерського обліку [2].

Аналіз сучасної економічної літератури дозволяє зробити висновок, що корпоративна звітність є завершальним етапом бухгалтерського обліку, який узагальнює та систематизує інформацію про діяльність підприємства та необхідний всім зацікавленим сторонам для прийняття ефективних господарських рішень. Він включає фінансову, статистичну, податкову, спеціальну та управлінську звітність.

Обов'язковість ведення бухгалтерського обліку, складання та подання звітності визначається законодавством України.

Так, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV усі юридичні особи, створені відповідно до чинного законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм та форм, а також представництва іноземних суб'єктів господарювання зобов'язані вести бухгалтерський облік, складати й подавати фінансову звітність [3].

Відповідно до Національного П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 02.07.2013 р. № 73 фінансова звітність – це звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [4].

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Фінансова звітність підприємств, крім бюджетних установ, представництв суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та суб'єктів малого підприємництва, включає:

- Бухгалтерський Баланс (Звіт про фінансовий стан) ;
- Звіт про фінансові результати;
- Звіт про рух грошових коштів;

- Звіт про власний капітал;
- Примітки до річної фінансової звітності;
- Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

Підприємства, які складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, складають періодичну фінансову звітність за відповідний період (I квартал, перше півріччя, дев'ять місяців) наростаючим підсумком з початку звітного року. Ці звіти подаються органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) згідно з установчими документами, органам виконавчої влади та іншим користувачам. Не є комерційною таємницею бухгалтерський Баланс (Звіт про фінансовий стан) та інші звіти господарських товариств, крім випадків, передбачених законодавством.

Для мікро- та малого підприємства, непідприємницьких товариств, представництв суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та компаній, які ведуть спрощений облік доходів і витрат відповідно до податкового законодавства, встановлюється скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу і звіту про фінансові результати.

Користувачі фінансової звітності поділяються на зовнішніх і внутрішніх і потребують інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Користувачі фінансової звітності підприємства

Джерело: [5]

Важливість Балансу (Звіту про фінансовий стан) господарських товариств пояснюється необхідністю ведення фінансово-господарської діяльності відповідно до їх статуту. Для цього він повинен мати матеріальні активи, нематеріальні активи, оборотні активи, грошові кошти та кошти на поточному рахунку, здійснювати фінансові інвестиції.

Інформація про наявність і рух майна та джерела його формування повинна надходити своєчасно та регулярно узагальнюватися з метою більш ефективного використання для управління, контролю за збереженням майна підприємства, вивчення складу та спрямованості використання необоротних і

оборотних активів. Для цього активи підприємства та джерела їх створення об'єднуються в економічно однорідні групи, що відображається в Балансі, який є складовим елементом звітності підприємств [6].

В економічній літературі під Балансом також розуміють спосіб економічного групування та узагальненого відображення активів і джерел їх походження, пасивів за певною вартісною точкою [7].

Відомий український учений і економіст О. П. Рудановський більш точно визначив поняття бухгалтерського Балансу, розглядаючи його не просто як таблицю або форму вираження результатів облікової реєстрації, а як сукупність притаманних йому специфічних властивостей економіки, реально незалежних від того, як і в якому обсязі вони відображені в бухгалтерському обліку. Такий Баланс являє собою сукупність усього, що обчислюється в кожному господарстві, все, що підлягає грошовій оцінці в господарстві [8].

Трактування сутності бухгалтерського Балансу в економічній літературі узагальнено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення Балансу різними вченими

Автор	Визначення
Бондар М.І., Ю.А. Верига та ін.	Баланс – це дві шальки терезів, які характеризують рівновагу. Баланс (Звіт про фінансовий стан) – це Звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал
Кухта К.О.	В бухгалтерському обліку Баланс є способом узагальнення на певну дату стану і розміщення господарських засобів в грошовому виразі, з однієї сторони, з іншої – джерел їх утворення і цільового призначення
Озеран А.	Баланс – це спосіб групування і відображення в грошовій оцінці стану засобів господарства на певний момент
Погорелова Т.П.	Технічно бухгалтерський Баланс – це таблиця, в якій наведені характеристика стану майна господарства за певними ознаками поділу продуктивних сил у вартісному вираженні й характеристика того самого майна відносно власності
Шара Є.Ю.	Бухгалтерський Баланс – це спосіб узагальненого відображення в рівновеликій сумі всього майна підприємства на певну дату
Голов С.Ф.	Баланс представляє собою упорядковане відображення об'єктів бухгалтерського обліку в грошовому вимірнику на певну дату за двома ознаками: розміщенням та призначенням і правом власності майна

Позняковська Н.М.	Баланс – це спосіб економічного групування і узагальненого відображення активів і джерел їх утворення (пасивів) на певну дату у вартісному вираженні
----------------------	--

Джерело: [9]

Таким чином, більшість науковців під бухгалтерським Балансом розуміють спосіб узагальнення та групування активів підприємства (статей бухгалтерського обліку) за вартістю на певну дату. Місце розташування (цільове призначення) та структура власності є визначальними для групування нерухомого майна на Балансі.

Під терміном "бухгалтерський Баланс" слід розуміти спосіб економічного групування та узагальненого відображення вартості активів, власного капіталу та зобов'язань на початок або кінець звітного періоду. Від виконання норм правових актів, що регламентують порядок їх складання, залежить правильність і достовірність бухгалтерського Балансу.

Різноманітність видів бухгалтерського Балансу підприємства можна згрупувати за певними ознаками (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Класифікація Балансів підприємства

Класифікація	Визначення
Вступний	Відображає початок господарської діяльності підприємства на момент його державної реєстрації
Поточний Баланс	Складається протягом усього часу існування підприємства
Реорганізаційний Баланс	Складається при реорганізації підприємства, ліквідації, або його розподілі чи об'єднанні
Одиничний Баланс	Характеризує результати діяльності тільки одного підприємства
Консолідований Баланс	Складається на підставі Балансів підприємств, юридично самостійних, та дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці
Баланс основної діяльності	Баланс юридичної особи в межах статутної діяльності
Баланс спільної діяльності	Окремий Баланс, який складається тим учасником, якому за угодою доручено ведення спільних справ учасників договору про спільну діяльність
Зведений Баланс	Складається шляхом об'єднання сум, що відображені на окремих статтях одиничних Балансів

Баланс-брутто	Баланс, в валюту якого було включено сальдо як основних, так і регулюючих рахунків
Баланс-нетто	Це Баланс, у валюту якого не включено сальдо регулюючих рахунків. Бухгалтерський Баланс, в якому відображені тільки залишки за бухгалтерськими Балансовими рахунками
Сальдовий Баланс	Бухгалтерський Баланс, в якому відображені тільки залишки за бухгалтерськими Балансовими рахунками
Оборотний Баланс	Оборотна відомість за синтетичними рахунками, де містяться як дані сальдо на початок і кінець звітного періоду, так і обороти за звітний період
Шаховий Баланс	Баланс, в якому обороти по кожному рахунку наводяться не загальними підсумками, а із зазначенням кореспондуючих рахунків
Баланс бюджетної установи	Це Баланс про виконання кошторисів видатків

Джерело: [10]

Слід погодитися з думками науковців про те, що фінансова звітність, до якої відноситься Звіт про фінансовий стан, пройшла тривалий шлях розвитку та вдосконалення відповідно до соціально-політичних умов у країні та вимог користувачів. Щодо Балансу існували різні підходи до його визначення, але в цілому тлумачення сутності мало відрізнялося, оскільки призначення Балансу залишається незмінним – забезпечення інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства потребує своєчасної та достовірної інформації про стан і рух господарських засобів за складом і місцезнаходженням, джерелами утворення та призначенням. Таку інформацію можна отримати з бухгалтерського Балансу.

Завдання Балансу — надати узагальнену інформацію про активи та їх походження у вартісному вимірнику на певну дату. Така інформація необхідна внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття рішень.

Вивчення літературних джерел з метою відображення теоретичних основ складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства дозволять зробити наступні висновки:

Огляд основних історичних аспектів розвитку бухгалтерського Балансу та його характерних рис дозволив виокремити п'ять основних етапів розвитку: зародження Балансу як економічної категорії, зародження Балансу як облікової категорії, розвиток Балансу у межах різних наукових напрямів, розвиток Балансу у межах облікових концепцій, уніфікація бухгалтерського Балансу.

Баланс можна трактувати як спосіб економічного групування і узагальненого відображення активів і джерел їх утворення, пасивів на певну дату у вартісному вираженні, таблицю, що має певні складові, елемент методу бухгалтерського обліку тощо. Термін «Баланс» слід розглядати як спосіб економічного групування і узагальненого відображення активів, власного капіталу та зобов'язань на початок чи кінець звітного періоду у вартісному вираженні. Баланси підприємств класифікують за різними ознаками.

1.2. Нормативно-правове забезпечення складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

Форма, склад статей, спосіб складання та порядок подання фінансової звітності, до складу якої входить Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства, визначаються чинним законодавством України.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2020 р. № 2258-VIII публічна звітність підприємства складається з аудиторського висновку, Балансу (Звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіт про загальний дохід), іншу звітність (статистичну та спеціальну) в межах відомостей, що не становлять комерційної таємниці та визначені законодавством для надання користувачам та публікації [11].

Згідно з Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 р. № 88 підприємства зобов'язані

складати та правильно оформляти первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку та бухгалтерську звітність [12].

Відповідно до Національного П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 02.07.2013 р. № 73 державою визначені мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми П(С)БО поширюються на фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які відповідно до законодавства зобов'язані подавати фінансову звітність [13].

У методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності від 28.03.2013 № 433 показано порядок перегляду інформації за статтями Балансу (бухгалтерського Балансу), Балансу (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал компаній.

При складанні фінансової звітності підприємства можуть визначати склад статей, за якими розкривається інформація, але не можуть вказувати статті, передбачені формами фінансової звітності, затвердженими національним П(С)БО, у разі якщо за ними відсутня інформація до розкриття, а також включати до фінансових звітів додаткові статті у порядку, як зазначено в Національному П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», якщо стаття відповідає таким критеріям: інформація є суттєвою та оцінка статті може бути достовірно визначена [14].

Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарської діяльності підприємств і організацій та інструкцією по його застосуванню від 30 листопада 1999 р. № 291 визначено перелік рахунків і схеми для реєстрації та групування фактів фінансово-господарської діяльності. в них (кореспонденції рахунків) у бухгалтерському обліку та встановлює мету і порядок ведення бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації [15].

П(С)БО 6 «Виправлення помилок та зміни у фінансовій звітності» від 28.05.1999 р. № 137 визначено порядок виправлення помилок, внесення та розкриття інших змін у фінансовій звітності, у тому числі в Балансі (Звіт про фінансовий стан) [16].

Відповідно до Порядку подання річної звітності № 419 від 28.02.2000 р. проміжна фінансова звітність (І квартал, перше півріччя, дев'ять місяців), за винятком консолідованої фінансової звітності, подається підприємствами не пізніше до 25 числа місяця, наступного за звітним кварталом, а щорічно – не пізніше 28 лютого наступного за звітним року [17].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996 – XIV регламентується порядок складання фінансової звітності за даними бухгалтерського обліку. Цей Закон також визначає склад та ознаки основних засад бухгалтерського обліку та фінансової звітності, у тому числі Балансу (Звіту про фінансовий стан), до яких належать:

- повнота висвітлення;
- автономність;
- послідовність;
- безперервність;
- нарахування;
- превалювання сутності над формою;
- єдиний грошовий вимірник [18].

Повне висвітлення – фінансові звіти повинні містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки економічних операцій і подій, які можуть вплинути на рішення, прийняті на їх основі.

Принцип повноти висвітлення тісно пов'язаний з вимогами інших принципів і припущень. Тільки виконання всіх інших принципів дозволяє отримати необхідні дані для повного розуміння фінансового стану компанії, зміни власного капіталу, складання звітів про прибутки та рух грошових

коштів. Через пропуски інформація може бути невірною або оманливою, тобто ненадійною та недостатньо актуальною.

Кожна компанія вважається окремою юридичною особою від її власників, тому особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності компанії [19].

Принцип автономності є обов'язковим за будь-яких економічних обставин, оскільки ґрунтується не лише на основних підходах до формування методів бухгалтерського обліку, а й стосується прав власності. Ці відносини чітко врегульовані чинним законодавством. Тому слід розуміти, що майно чи зобов'язання компанії не належать власнику самої компанії. І навпаки, будь-яке майно, що належить власнику компанії, не може належати такій компанії.

Послідовність – це послідовне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку державного сектору та має бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.

Узгодженість принципів бухгалтерського обліку є важливим елементом, який дозволяє відслідковувати основні показники компанії протягом тривалого періоду часу та дає можливість порівнювати звіти за різні фінансові періоди. Основні вимоги та правила дотримання принципів бухгалтерського обліку викладені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [20].

Не вважається зміною облікової політики встановлення облікової політики щодо:

- події або операції, що відрізняються за змістом від попередніх подій або операцій;
- події або операції, які раніше не відбувалися.

Наслідки зміни облікової політики відображаються у звітності шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року там, де вони вплинули на його вартість, таким чином представляючи порівняльну інформацію з попередніми звітними періодами.

Безперервність – оцінка активів і зобов'язань компанії базується на припущенні, що її діяльність триватиме.

Виходячи з принципу безперервності діяльності, фінансова звітність складається на основі припущення, що компанія буде продовжувати свою діяльність і продовжуватиме це робити в майбутньому. Таким чином, передбачається, що підприємство не має ні наміру, ні потреби ліквідовувати або суттєво скорочувати обсяг своєї діяльності. У цьому випадку компанія зобов'язана використовувати звичайні методи оцінки та обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат у своїх звітах.

У випадку, якщо керівництво (власник) має намір або змушений поставити питання про припинення господарської діяльності, фінансова звітність повинна складатися без застосування цього принципу. Компанія повинна повідомити про цю ситуацію у своїх фінансових звітах.

Нарахування – доходи та витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності по мірі їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів.

Відповідно до принципу періодичності доходи і витрати визначаються і відображаються у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності того звітного періоду, в якому ці операції були проведені, незалежно від того, коли фактично відбулося надходження або сплата коштів. Відповідно до цього принципу при формуванні методів бухгалтерського обліку підприємство повинно виходити з можливості тимчасового неспівпадіння господарської операції та її фінансового забезпечення. Таким чином, усі господарські операції підлягають обліку в момент їх здійснення. Жодні операції не можуть бути затримані щодо їх реєстрації в бухгалтерії. Фінансова звітність, підготовлена за принципом нарахування доходів і витрат, інформує

користувачів не тільки про минулі операції, які включали платежі або надходження готівки, але й про майбутні зобов'язання щодо виплати готівки та про ресурси, представлені готівкою, що вони будуть отримані в майбутньому. Таким чином, вони надають саме ту інформацію про минулі транзакції та минулі події, яка є найбільш корисною для користувачів для прийняття економічних рішень [21].

Превалювання сутності над формою – операції обліковуються за змістом, а не лише за юридичною формою.

Виходячи з принципу превалювання сутності над формою бухгалтерський облік і фінансова звітність повинні правдиво відображати господарські операції та інші процеси, тобто відповідати їх сутності та економічній реальності, а не тільки через їх юридичну форму. Характер операцій або подій не завжди відповідає тому, що впливає з їх юридичної форми.

Єдина грошова одиниця – вимірювання та зведення всіх економічних операцій компанії в її фінансових звітах здійснюється в одній грошовій одиниці.

Принцип єдиності грошового вимірника є не стільки принципом, скільки основою бухгалтерського обліку. Саме тому, що бухгалтерський облік може надати всю необхідну інформацію про стан господарської діяльності в уніфікованому вигляді, тобто за допомогою єдиного вимірника - грошей, бухгалтерський облік є основою для всіх інших видів обліку. Єдиним грошовим засобом є національна валюта України - гривня.

Застосування цього принципу не означає, що в аналітичному обліку не можна використовувати інші види засобів вимірювання. Зрозуміло, що для відображення великої кількості внутрішньогосподарських операцій необхідно використовувати інші види вимірників (натуральні, трудові та ін.). Цей принцип підкреслює, що використання єдиного грошового вимірника при поданні інформації у фінансовій звітності є обов'язковим.

Звітним періодом для складання річної фінансової звітності є календарний рік. Періодична звітність складається щоквартально нарастаючим підсумком з початку звітного року [22].

Основні правила та методи, які використовуються підприємством для ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів, витрат і фінансових результатів, визначаються обліковою політикою підприємства, яка суттєво впливає на показники фінансової звітності, у тому числі Балансу (Звіт про фінансовий стан).

Принципи бухгалтерського обліку – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються компанією для підготовки та подання фінансової звітності, тобто діяльності компанії.

Облікова політика підприємства викладена в Положенні про облікову політику.

Проведені дослідження показують, що особливості складання та подання бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства як важливої форми звітності регламентуються органами законодавчої та виконавчої влади. Це забезпечує належний контроль та узагальнення статистичних показників економіки України загалом.

1.3. Оцінка показників Балансу (Звіту про фінансовий стан)»

Метод фінансового аналізу залежить від поставлених цілей і а також інформаційні, часові, методичні, кадрові, технічні фактори.

Основним завданням фінансового аналізу є отримання невеликої кількості інформативних параметрів, які дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, його прибутків і збитків, зміни в структурі активів і пасивів, а також в рахунках з дебіторами і кредитори, таким чином забезпечується своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій

діяльності, знаходження резервів поліпшення фінансового стану підприємства та його платоспроможності.

Завданнями аналізу Балансу є:

- оцінка фінансового стану суб'єкта господарювання (експрес-аналіз Балансу) та факторів його зміни;
- детальний опис майнового та фінансового стану підприємства, результати його діяльності за звітний період (детальний аналіз Балансу)
- оцінити динаміки, склад і структура активів і пасивів;
- аналіз структурної динаміки Балансу;
- визначення динаміки негативних статей Балансу;
- оцінка основних змін окремих статей Балансу;
- вивчення відповідності засобів і джерел, їх раціонального розміщення та ефективність використання;
- визначення ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- розробка конкретних заходів для більш ефективного використання фінансових ресурсів і зміцнення фінансового становища підприємства;
- прогноз можливих фінансових результатів, економічної рентабельності, виходячи з реальних умов господарської діяльності та наявності власних і позикових коштів, розробка моделей фінансового стану з різними варіантами використання ресурсів [23].

Процес аналізу даних Балансу підприємства поділяється на кілька етапів, які не завжди є послідовними, але можуть здійснюватися паралельно, міняючись місцями і повертаючись до раніше проведених етапів для уточнення їх результатів.

Перший етап – це збір інформації. Оскільки результати подальшого аналізу залежать від достовірності вихідної інформації, необхідно працювати над їх уточненням та доповненням. Існуюча в Україні форма Балансу недостатньо відповідає вимогам фінансового аналізу. Тому необхідно зібрати додаткову фінансову інформацію. Це робиться наступним чином:

- проводиться дослідження бухгалтерського Балансу: арифметична перевірка всередині Балансу, перевірка узгодженості даних Балансу з іншими формами фінансової звітності, виділення окремих статей;
- порівняння показників головної книги та Балансу;
- перевірка Книги обліку: арифметична перевірка, вивчення кореспонденції рахунків, виділення конкретних позицій;
- складання кореспонденції продажів і Балансів за журналами, відомостями синтетичного обліку з даними головної книги;
- перевірка відомостей журналів і синтетичного обліку: арифметична перевірка, вивчення змісту окремих статей, виявлених на попередніх етапах;
- вибірковий огляд первинної документації по найбільш значущих об'єктах [24].

Наступним етапом аналізу Балансу є вивчення складу та структури активів підприємства з метою виявлення серед них ліквідних, малоліквідних та важколіквідних активів. Розвиток використання лізингу, наприклад, при придбанні основних засобів також сприятиме покращенню структури активів. Якщо використовує компанія заплановані, нормативні показники, то аналіз відхилень від планових показників підприємства стає невід'ємною частиною внутрішнього аналізу фінансового стану підприємства.

Такий аналіз проводиться фінансистами компанії на основі достовірної інформації про господарську діяльність компанії. Фінансовий аналіз Балансу має ознаки зовнішнього аналізу, аналіз проведений за межами компанії зацікавленими сторонами, власниками та державними органами на основі звітних даних, які містять лише обмежену частину інформації про діяльність компанії.

Баланс є основою фінансового аналізу підприємства. Фінансовий аналіз показує зміст основних фінансових показників та їх взаємозв'язок з виробничими показниками (реалізація, прибуток, рентабельність, оборотні кошти та ін.).

Практика фінансового аналізу визначила основні методичні прийоми «читання» Балансу. Серед них можна виділити:

1. Горизонтальний аналіз – порівняння кожної статті звітності з попереднім періодом, з відповідною статтею звітності аналогічної компанії, тобто горизонтальний аналіз звітності полягає у створенні однієї або кількох аналітичних таблиць, у яких абсолютні показники доповнюються відносними зростаннями (зниженнями) темпів. Зокрема, при виконанні горизонтального аналізу Балансу дані Балансу на певну дату приймаються за 100%, потім створюються динамічні рядки статей і розділів Балансу у відсотках до їх базової вартості.

Рівень агрегування показників визначає аналітик. Як правило, базові темпи зростання вибираються на декілька років, що дає змогу не тільки проаналізувати зміни окремих показників, а й спрогнозувати їх значення. Цінність результатів горизонтального аналізу значно знижується в умовах інфляції. Тим не менш, якщо відомий ступінь узгодженості, ці дані можна використовувати для порівнянь між компаніями.

2. Вертикальний аналіз – визначення структури фінансових показників із визначенням впливу кожної статті на загальний результат. Іншими словами, вертикальний аналіз Балансу показує структуру коштів підприємства та їх походження, якщо суми за окремими статтями або розділами взяти у відсотках до валюти Балансу. Можна виділити дві основні характеристики, які визначають необхідність і доцільність проведення вертикального аналізу:

- Перехід до відносних показників дозволяє проводити міжфірмові порівняння економічного потенціалу і результатів діяльності компаній, що відрізняються за обсягом використовуваних ресурсів та іншими об'ємними показниками;

- Відносні показники певною мірою згладжують негативний вплив інфляційних процесів, які можуть суттєво спотворювати абсолютні показники фінансової звітності, ускладнюючи їх динамічне порівняння. Горизонтальний і вертикальний аналіз доповнюють один одного.

3. Трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звіту з минулими періодами та визначення основної тенденції динаміки показника. За допомогою тренда формуються можливі значення показників у майбутньому, тобто проводиться проспективний, прогнозний аналіз;

4. Просторовий аналіз — це як внутрішнє порівняння компанії окремих ключових показників компанії, дочірніх компаній, цехів, так і міжкомпанійне порівняння ключових показників цієї компанії з ключовими показниками контрагентів, середньогалузевими показниками .

5. Факторний аналіз – це аналіз впливу окремих факторів (причин) на ключовий показник ефективності за допомогою детермінованих або стохастичних методів.

Щоб зробити ці підходи придатними для фінансового аналізу, використовуються різні кількісні методи. Деякі з них були розроблені з теорії економічного аналізу, інші запозичені з математики, статистики та бухгалтерського обліку. Тому в спеціальній літературі всі кількісні методи фінансово-економічного аналізу зазвичай поділяють на:

- статистичні (порівняння, середніх величин, групування, елімінування);
- бухгалтерські (подвійний запис, Баланс);
- економіко-математичні (диференціювання, інтегрування, лінійне, квадратичне та нелінійне програмування, динамічне програмування, теорія гри, кореляційно-регресійний аналіз).

6. Аналіз абсолютних показників полягає в оцінці основних результативних статей Балансу (сума активів, сума власного капіталу, зобов'язань), що дозволяє оцінити статті звітності в статичній та динамічній, визначити питому вагу статті Балансу.

7. Аналіз відносних показників - це розрахунок співвідношень між окремими статтями звітності підприємства, визначення зв'язку між показниками. Аналіз відносних показників дає можливість провести порівняння з:

- аналогічними даними за попередні періоди для вивчення тенденцій змін у фінансовому стані компанії;

- аналогічними даними інших компаній для виявлення можливостей і негативних моментів діяльності компанії;
- значеннями, заснованими на теорії або отримані в результаті експортного дослідження, що характеризують оптимальні або критичні значення відносних показників.

Найважливішими показниками оцінки фінансового стану підприємств за даними Балансу є:

- показники фінансової незалежності (коефіцієнт фінансової автономії, також відомий як коефіцієнт концентрації власного капіталу);
- показники платоспроможності;
- показники ліквідності.

Фінансова незалежність підприємства – це такий фінансовий стан, який характеризується співвідношенням власного та позикового капіталу, за якого підприємство може здійснювати та забезпечувати безперервний процес фінансово-господарської діяльності з певним фінансовим ризиком.

Платоспроможність - це здатність (готовність) компанії виконувати свої платіжні зобов'язання в повному обсязі, коли вони настають [25].

Платоспроможність підприємства визначається наявністю у нього достатніх коштів для оплати боргів за всіма зобов'язаннями та здатністю безперебійно вести виробничо-збутовий процес. Розрізняють поточну платіжну здатність у певний момент часу та очікувану платіжну здатність у короткостроковій та довгостроковій перспективі [26].

Ліквідність – здатність підприємства швидко погасити свою заборгованість; вона характеризує готовність і швидкість, з якою оборотні кошти можуть бути перетворені в готівку шляхом їх реалізації. В результаті аналізу розрахованих показників робляться висновки про фінансовий стан і результати діяльності підприємства.

Висновки за розділом 1

Вивчення змісту й методики складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за національними П(С)БО та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку й фінансової звітності дають змогу зробити наступні висновки:

Огляд основних історичних аспектів розвитку Балансу та його характерних особливостей дав змогу виділити п'ять основних етапів його розвитку: зародження Балансу як економічної категорії, зародження Балансу як облікової категорії, розвиток бухгалтерського Балансу в рамках різних наукових напрямів, розвиток бухгалтерського Балансу як частини бухгалтерської концепції, уніфікований бухгалтерський Баланс.

Бухгалтерський Баланс можна трактувати як спосіб економічного групування та узагальненого відображення активів і джерел їх утворення, пасивів за вартістю на певну дату, таблицю з певними складовими, елемент методу бухгалтерського обліку.

Під терміном "бухгалтерський Баланс" слід розуміти спосіб економічного групування та узагальненого відображення вартості активів, власного капіталу та зобов'язань на початок або кінець звітного періоду. Від виконання норм правових актів, що регламентують порядок їх складання, залежить правильність і достовірність бухгалтерського Балансу.

РОЗДІЛ 2

ЗМІСТ І МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА ТА НАПРЯМИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Зміст, структура та методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

Бухгалтерський Баланс як форма звітності пройшов тривалий період розвитку, його зміст і структура змінювалися залежно від форм власності, рівня продуктивних сил і розвитку трудових відносин у суспільстві.

У 1938 р. була проведена реформа бухгалтерського Балансу, в ході якої з Балансу були вилучені деякі регламентовані статті – відхилення від планових витрат матеріалів і готової продукції.

Основні нововведення 1940-х років стосувалися зміни складу статей Балансу та їх перекласифікації, а саме статей переоцінки активів, запроваджених у зв'язку з грошовою реформою 1947 р. тощо.

На початку 1950-х років вчені знову спробували вдосконалити форму Балансу, але зміни до поточної форми Балансу були незначними, і схема Балансу залишалася майже незмінною протягом приблизно 20 років.

Проте на цьому розвиток Балансу не закінчився, і Баланс 1970-х років вже повністю уніфіковано, введено додаткові показники для розширення інформативності. Баланс до 2000 року мав три розділи в активі і пасиві, а саме: в активі – основні засоби та інші довгострокові активи, резерви і витрати, грошові кошти, рахунки та інші активи; у пасиві – джерела власних коштів та прирівняні до них кошти, довгострокові зобов'язання, розрахунки та інші зобов'язання [27].

З 2000 року на побудову Балансу активів і пасивів впливала як національна, так і міжнародна практика. Загальна структура активів і пасивів Балансу (фінансовий стан) зведена в таблицю. 2.1.

Таблиця 2.1

**Порівняльна характеристика вітчизняної та світової практики
побудови Балансу**

	Актив	Пасив
Вітчизняна практика	Актив будують у порядку зростання ліквідності: - нерухомість; - запаси; - грошові кошти	Пасив будують за строками зобов'язань перед власниками коштів
Світова практика	Актив будують у порядку зростання або зниження ліквідності	Пасив будують за строками зобов'язань перед власниками коштів, або термінами погашення зобов'язань

Джерело: [28]

Зміст статей та порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) визначено наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013р. № 433 [29].

Метою складання Звіту про фінансовий стан є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на дату Балансу для прийняття ефективних економічних рішень.

Як форма фінансової звітності, Баланс являє собою електронну таблицю встановленої форми, у якій перераховані активи та зобов'язання компанії, що включає капітал і зобов'язання. З метою отримання узагальненої інформації за видами активів і пасивів їх за економічним змістом поділяють на розділи.

У титульній частині Балансу (Звіту про фінансовий стан) наводяться дані про:

- назва підприємства;

- місцезнаходження (країна, де зареєстрована компанія);
- організаційно-правова форму підприємства;
- вид економічної діяльності згідно з відповідними державними реєстрами;
- середньооблікова чисельність працівників;
- адресу та номер телефону підприємства;
- валюта Балансу та одиниця її виміру (тис. грн. без десяткових знаків).
- відмітку про складання Балансу за П(С)БО чи міжнародними стандартами фінансової звітності
- дата складання Балансу (фінансової звітності).

Звіт про фінансовий стан містить інформацію про певні суми активів, власного капіталу та зобов'язань компанії, згрупованих у розділи, які сумісні з прийняттям національного П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структура Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Розділи Балансу за П(С)БО 2 «Баланс» до 2013 року	Розділи Балансу за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» після 2013 р.
Актив	Актив
I. Необоротні активи	I. Необоротні активи
II. Оборотні активи	II. Оборотні активи
III. Витрати майбутніх періодів	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття
Пасив	Пасив
I. Власний капітал	I. Власний капітал
II. Забезпечення наступних витрат і платежів	-
III. Довгострокові зобов'язання	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення
IV. Поточні зобов'язання	III. Поточні зобов'язання і забезпечення
V. Доходи майбутніх періодів	-
-	IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття
-	V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду

Джерело: [30]

В останній частині Балансу (Звіту про фінансовий стан) зазначаються підписи, прізвища та ініціали директора та головного бухгалтера підприємства.

У першому розділі активу Балансу «Необоротні активи» відображається вартість основних засобів, а саме: нематеріальних активів, основних засобів, незавершених капітальних інвестицій, довгострокових фінансових вкладень, довгострокових біологічних активів, довгострокової дебіторської заборгованості, відстрочені податкові активи, інвестиційна нерухомість та інші необоротні активи. У цьому розділі підсумовуються найменш ліквідні активи.

У другому розділі активу Балансу «Оборотні активи» відображається вартість оборотних активів, яка включає: запаси, у тому числі незавершене виробництво, поточні біологічні активи, дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги та інше, поточні фінансові інвестиції, гроші, кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи.

У третьому розділі активу Балансу «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу» відображається вартість необоротних активів та груп вибуття, утримуваних для продажу.

У першому розділі пасиву Балансу «Власний капітал» наводиться інформація про власний капітал компанії – зареєстрований (акціонерний і пайовий капітал), переоцінений капітал, додатковий і резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений і вилучений капітал.

У другому розділі пасиву Балансу «Довгострокові зобов'язання та забезпечення» відображаються майбутні витрати та платежі, здійснені у звітному періоді (витрати на майбутні відпустки, гарантійні зобов'язання тощо), розмір яких можна визначити лише з дата Балансу на основі попередніх оцінок, фінансові залишки за цільовим фінансуванням та цільовими надходженнями, довгострокові банківські кредити,

заборгованість, зобов'язання за випущеними довгостроковими векселями та випущеними акціями, відстрочені податкові зобов'язання, тобто зобов'язання, які будуть не підлягає погашенню протягом операційного циклу компанії або протягом 12 місяців з дати Балансу.

У третій частині пасиву Балансу «Поточні зобов'язання та забезпечення» відображаються короткострокові зобов'язання, в тому числі: короткострокові кредити банків, короткострокові зобов'язання за довгостроковими зобов'язаннями, короткострокові векселі видані, кредиторська заборгованість постачальникам, кредитори, працівники, бюджет, доходи майбутніх періодів тощо. Тобто в цьому розділі відображаються зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу суб'єкта господарювання або протягом 12 місяців з дати Балансу.

У четвертому розділі пасиву Балансу «Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу» відображаються зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами активів, утримуваними для продажу, в результаті операції з вибуття.

П'ята (додаткова) частина пасиву Балансу «Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду» містить інформацію, якщо вона є суттєвою і вартість статті може бути достовірно визначена.

Основним елементом бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) є стаття Балансу, яка є неподільним показником у Балансі і характеризує окремий вид активу (статтю активу) або вид зобов'язань чи капіталу (статтю пасиву).

Стаття — це елемент фінансового звіту, який відповідає двом критеріям:

- існує можливість отримання або продажу майбутніх економічних вигод, пов'язаних з цією статтею;
- оцінка предмета може бути достовірно визначена.

Кожній статті Балансу присвоюється фіксований чотиризначний код рядка. Інформація за окремими статтями Балансу надається на початок і кінець звітного періоду (кварталу) та на кінець року. Статті Балансу поділяються на розділи.

Особливістю Балансу є рівність активу і пасиву, тобто сума активів Балансу повинна дорівнювати сумі пасивів і власного капіталу на основі подвійного запису операцій на рахунках.

Форма бухгалтерського Балансу підприємства складена таким чином, щоб її легко заповнювати інформацією з Балансових рахунків синтетичного обліку. Національний план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і операцій підприємств і організацій існує від 30 листопада 1999 р. № 291 [31].

Для складання Балансу (бухгалтерії) використовуються рахунки 1-6 класів. При заповненні бухгалтерського Балансу по рахунках синтетичного Балансу з головної книги заносяться дані на початок звітного періоду з попереднього звіту та дані на кінець звітного періоду у журнальній формі обліку або з відомостей про продаж на синтетичних рахунків бухгалтерського обліку в інших формах обліку. При цьому не допускається об'єднання активів і пасивів, крім випадків, передбачених відповідним П(С)БО.

В Україні Баланс підприємства складається за нетто-методом, тобто валюта Балансу розраховується без урахування сум за розрахунковими рахунками, у тому числі: амортизація необоротних активів (рахунок 13); Резерв безнадійної заборгованості (рахунок 38); вилучений капітал (рахунок 45); неоплачений капітал (рахунок 46) [32].

Загалом формати фінансової звітності українських компаній суттєво не змінилися, але підходи до заповнення окремих статей звіту містять принципові відмінності та потребують уточнення.

Аналіз детальної методики заповнення бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) дає можливість розробити наступні пропозиції.

Усі види виробничих запасів, малоцінних швидкозношуваних предметів, незавершеного виробництва, готової продукції та товарів відображаються у статті «Запаси», тому розрахунок оборотності та наявності окремих видів запасів з метою економічного аналізу дозволить можливо лише за допомогою додаткових аналітичних даних.

Бухгалтерський облік статті «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги» лише за чистою вартістю реалізації сприймається неоднозначно, оскільки розрахунок резерву безнадійної заборгованості запозичений із зарубіжної бухгалтерської практики, тому варто було б показати резерв і безнадійні борги.

За даними ТОВ «ЮТІМ», бухгалтерський Баланс (звіт про фінансове управління) складається за допомогою програмного забезпечення «М.Е.Дос».

Усі облікові реєстри складаються автоматично, а тому для заповнення Балансу використовується машинограма у вигляді головної книги бухгалтерських рахунків. Дана форма звітності складена відповідно до норм чинного законодавства та містить всю необхідну інформацію. Крім того, бухгалтерський Баланс містить показники звірки зі звітом про рух грошових коштів, звітом про власний капітал і примітками до фінансової звітності.

Таким чином, бухгалтерський Баланс досліджуваного підприємства повністю задовольняє інформаційні потреби внутрішніх і зовнішніх користувачів про стан і динаміку активів, власного капіталу та зобов'язань і може бути використаний для планування та прогнозування діяльності підприємства.

2.2. Зміст, структура та методика складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) на даний момент є найбільш перспективною системою бухгалтерського обліку для масового застосування, впровадження та використання компаніями різних розвинених країн світу.

Є вагомі причини для переходу на єдині стандарти бухгалтерського обліку. По-перше, уникнути хаосу в Балансі, коли компанія готує звіти відповідно до національних і міжнародних вимог, які, у свою чергу, можуть недостатньо інформувати кредиторів та інших користувачів. По-друге, переваги для ринків капіталу, які пропонують можливість швидше реагувати на коливання або зміни інформації. І по-третє, допомогти бухгалтерам отримувати швидку, правдиву та надійну інформацію.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності широко використовуються в усьому світі. В економічній літературі виділяють кілька рівнів їх використання:

- Застосування МСФЗ як національних стандартів;
- Національні організації з розробки стандартів бухгалтерського обліку використовують МСФЗ як еталон для розробки власних стандартів;
- Фондові біржі та регулятори, які вимагають або дозволяють компаніям звітувати за МСФЗ на консолідованій основі;
- наднаціональні організації, наприклад Європейський Союз, який у 2005 році оголосив про впровадження МСФЗ для компаній, акції яких котируються на міжнародних фондових біржах; Деякі організації використовують МСФЗ при підготовці власних звітів;
- низка фінансових установ (ЄБРР, Світовий банк) вже надають кредити лише за умови надання звітів, підготовлених за МСФЗ, і

вимагають: надати ЄБРР фінансову звітність, підготовлену за МСФЗ, завірену аудитором; підтримання певного рівня фінансових коефіцієнтів, розрахованих за даними МСФЗ; Забезпечення належного функціонування систем обліку витрат, бухгалтерського обліку та інформаційного менеджменту, які достовірно та точно відображають фінансовий стан підприємства та результати його діяльності [33].

У більшості країн нашого континенту реформування бухгалтерського обліку починалося повільно.

У Вірменії, Грузії та Казахстані повністю прийняті міжнародні стандарти фінансової звітності, і бухгалтерський облік розвивається на основі саморегулювання. Відповідно до закону компанії зобов'язані складати річну фінансову звітність відповідно до міжнародних принципів бухгалтерського обліку.

Інші країни Євразії прийняли національні стандарти бухгалтерського обліку на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності або змінили свої стандарти бухгалтерського обліку на їх основі. Регулювання останніх, як правило, здійснює держава в особі Міністерства фінансів.

Метою складання фінансової звітності за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності є надання користувачам корисної інформації про фінансовий стан та результати діяльності компанії для прийняття відповідних економічних рішень. Для досягнення цієї мети фінансова звітність, включаючи Баланс, повинна бути підготовлена на основі обґрунтованих припущень, мати відповідні якісні характеристики та містити інформацію, яка задовольняє критерії визнання та оцінки, які не суперечать і беруться за основу національного П(С)БО.

При складанні фінансової звітності є два основних припущення: принцип нарахування та безперервності діяльності.

Принцип нарахування означає, що господарські операції обліковуються в момент їх здійснення, а не в момент отримання або виплати коштів, і відображаються в тому звітному періоді, в якому вони

відбулися. Відповідно до принципу безперервності бізнесу фінансова звітність складається виходячи з припущення, що компанія продовжуватиме працювати в майбутньому і що немає наміру йти на ліквідацію [34].

Фінансова звітність, у тому числі Звіт про фінансовий стан, складена на основі вищевказаних припущень, має відповідати якісним характеристикам інформації: чіткості, актуальності та суттєвості, що також не суперечить національним П(С)БО.

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 1 «Подання фінансової звітності» [35] повний фінансовий звіт містить:

- Звіт про фінансовий стан на кінець періоду;
- Звіт про прибутки та збитки;
- Звіт про зміни у власному капіталі за період;
- Звіт про рух грошових коштів за період;
- Примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності не диктують формат Звіту про фінансовий стан, тому компанія може вибрати форму подання інформації про фінансовий стан, якщо інше не передбачено законодавством. У міжнародній практиці набули поширення дві моделі Балансу:

- $\text{Активи} = \text{Зобов'язання} + \text{Власний капітал}$
- $\text{Активи} - \text{Зобов'язання} = \text{Власний капітал}$

Перша модель може бути реалізована у вертикальній або горизонтальній формі, а друга – лише у вертикальній.

Крім того, статті звітності в рамках цих моделей можуть бути класифіковані як короткострокові та довгострокові та перераховані в порядку збільшення або зменшення ліквідності (строку погашення).

Річна фінансова звітність повинна містити принаймні такі пункти:

- основні засоби;
- інвестиційна нерухомість;
- нематеріальні активи;
- фінансові активи;
- інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі;
- біологічні активи;
- запаси;
- торговельна та інша дебіторська заборгованість;
- грошові кошти та їх еквіваленти;
- загальна сума активів, класифікованих як утримувані для продажу, та активи, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу;
- торговельна та інша кредиторська заборгованість;
- забезпечення;
- фінансові зобов'язання;
- зобов'язання та активи щодо поточного податку;
- відстрочені податкові зобов'язання та відстрочені податкові активи;
- зобов'язання, включені у ліквідаційні групи, класифіковані як утримувані для продажу;
- неконтрольовані частки, представлені у власному капіталі;
- випущений капітал і резерви, що відносяться до власників материнського підприємства [36].

Відповідно до МСБО активи та зобов'язання поділяються на поточні та непоточні. Виняток із цього правила допускається, коли подання статей Балансу за їх ліквідністю дає більш достовірну та актуальну інформацію.

Водночас суб'єкт господарювання може ідентифікувати певні активи та зобов'язання за допомогою класифікації поточні/непоточні, а також інші активи та пасиви - на основі їх ліквідності. Такий підхід особливо доречний, коли компанія має диверсифіковану діяльність.

Незалежно від методу подання статей у Балансі, що застосовується до кожної статті активу чи зобов'язання, яка підсумовує суми, які очікується отримати або погасити протягом: не більше ніж через 12 місяців після дати Балансу або більше ніж через 12 місяців після дати Балансу.

Актив класифікується як поточний, якщо він відповідає одному з таких критеріїв:

- очікується, що він буде реалізований протягом нормального операційного циклу або призначений для продажу чи споживання;
- утримуються переважно з торговою метою;
- очікується виконання протягом 12 місяців з дати Балансу;
- актив - це гроші (або їх еквівалент), які можна використовувати без обмежень.

Усі інші активи вважаються необоротними. Відповідно, оборотні активи, відображені в Балансі, зазвичай включають: грошові кошти та їх еквіваленти; Дебіторська заборгованість покупців (замовників); запаси; фінансові активи, призначені для продажу; витрати майбутніх періодів.

Поточні зобов'язання, які відображаються в Балансі, зазвичай включають: кредиторську заборгованість постачальникам і підрядникам за отримані від них товари, роботи і послуги; наявна заборгованість у розрахунках з домогосподарством за сплатою податків та інших платежів; заборгованість по заробітній платі; страховий борг; депозити клієнтів; короткострокові банківські кредити; нараховані доходи.

При віднесенні заборгованості до складу поточних зобов'язань застосовують підхід, аналогічний визначенню поточних активів.

Зобов'язання, пов'язані з витратами, понесеними в ході звичайного господарського циклу (купівля сировини, оплата комунальних послуг, оплата персоналу тощо), є поточними, навіть якщо термін їх погашення перевищує 12 місяців з дати Балансу.

Зобов'язання, не пов'язані з бізнес-циклом компанії (банківські позики та дивіденди, що виплачуються акціонерам; податки на прибуток,

що підлягають сплаті), вважаються поточними, лише якщо вони мають бути погашені протягом 12 місяців з дати Балансу.

Подібний підхід використовується, коли робочий цикл не може бути чітко визначений.

Фінансове зобов'язання, яке має бути погашене протягом дванадцяти місяців з дати Балансу, класифікується як поточне, навіть якщо:

- початковий термін погашення перевищив 12 місяців;
- угода про рефінансування або зміну графіка платежів на довгостроковій основі була укладена після дати Балансу та до подання фінансової звітності на затвердження.

Типовими прикладами довгострокових зобов'язань є: зобов'язання за облігаціями; зобов'язання за фінансовою орендою; зобов'язання за пенсійним планом; довгострокові банківські кредити.

Проте слід зазначити, що довгострокові включають лише ту частину довгострокових фінансових зобов'язань (нараховані відсотки), які не підлягають погашенню протягом 12 місяців з дати Балансу.

Якщо суб'єкт господарювання очікує та має намір рефінансувати або пролонгувати зобов'язання за наявною позикою щонайменше на 12 місяців після дати Балансу, таке зобов'язання класифікується як непоточне, навіть якщо погашення очікується протягом коротшого періоду часу.

Однак, якщо суб'єкт господарювання не має наміру рефінансувати або пролонгувати зобов'язання (наприклад, немає угоди про рефінансування), потенціал рефінансування не враховується, і зобов'язання класифікується як поточне.

Якщо компанія не виконує довгострокову кредитну угоду на дату Балансу або раніше, це призводить до виникнення зобов'язань на вимогу. Це зобов'язання класифікується як короткострокове, навіть якщо позикодавець погоджується після дати Балансу, але до оприлюднення фінансової звітності не вимагати платежу в результаті порушення.

Зобов'язання класифікується як поточне, оскільки на дату Балансу Компанія не має безумовного права відстрочити його погашення щонайменше на 12 місяців після дати Балансу.

Проте зобов'язання класифікується як довгострокове, якщо на дату Балансу позикодавець погодився надати пільговий період, що закінчується щонайменше через дванадцять місяців після дати Балансу, для усунення порушення підприємством, протягом якого позикодавець не може негайно вимагати оплати.

Позики класифікуються як поточні зобов'язання, якщо такі події відбулися між датою Балансу та датою затвердження фінансової звітності до випуску (ці події класифікуються як такі, що не підлягають перерахунку згідно з МСБО):

- рефінансування на тривалий термін;
- виправлення порушення довгострокового кредитного договору;
- пільговий період, наданий кредитором для усунення порушення довгострокового кредитного договору, строк якого становить не менше дванадцяти місяців після дати Балансу.

Суб'єкти господарювання можуть подавати додаткові рядки, заголовки та підсумки в Балансі, якщо таке подання є відповідним для розуміння фінансового стану суб'єкта господарювання [37].

Компанії мають право судити на основі рейтингу про додаткову подачу окремих позицій:

- характер і ліквідність активів;
- функції активів всередині бізнес-одиниці;
- суми, характер і умови зобов'язань.

Застосування різних баз оцінки до різних класів активів означає, що їх природа або функція є різними, і тому суб'єкт господарювання подає їх як окремі статті.

Якщо суб'єкт господарювання звітує про поточні та необоротні активи та поточні та непоточні зобов'язання як окремі класифікації у

своєму Балансі, він не може класифікувати відстрочені податкові активи (зобов'язання) як поточні активи (зобов'язання).

Крім того, мінімальний перелік статей Балансу, передбачений МСБО 1 «Подання фінансової звітності», може бути змінений залежно від виду господарської діяльності. Це дає можливість надати інформацію про фінансовий стан підприємства з урахуванням специфіки його діяльності.

Компанія може надати більш детальну розбивку, розкрити кожен статтю, використовуючи класифікацію, яка відповідає діяльності компанії.

Рівень деталізації в поданні розбивок залежить від вимог МСФЗ, а також розміру, характеру та функції відповідних сум. Суб'єкт господарювання також може використовувати фактори, зазначені в стандартах, для визначення основи для деталізованого подання. Розкриття інформації відрізняється для кожного елемента, наприклад:

- статті основних засобів деталізуються за класами відповідно до МСБО 16 «Основні засоби»;
- дебіторська заборгованість деталізується з виділенням сум до отримання від торгових клієнтів, до отримання від пов'язаних сторін, авансів виданих та інших сум;
- запаси поділяються на види відповідно до МСБО 2 «Запаси», такі як товари, основні та допоміжні виробничі матеріали, незавершене виробництво та готова продукція;
- забезпечення поділяються на забезпечення виплат працівникам та інші статті;
- власний капітал та резерви поділяються на різні класи, такі як сплачений капітал, емісійний дохід та капітальні резерви.

Суб'єкт господарювання розкриває таку інформацію в Балансі або в примітках для кожного класу власного капіталу:

- кількість дозволених до випуску акцій;
- кількість випущених і повністю оплачених акцій, а також акції випущені, але не повністю оплачені;

- номінальна вартість акції або факт відсутності номінальної вартості акцій;
- узгодження кількості акцій в обігу на початок і кінець періоду;
- права, привілеї та обмеження, пов'язані з цим класом, включаючи обмеження щодо виплати дивідендів та повернення капіталу;
- частки в суб'єкті господарювання, якими володіє підприємство, керівництво або його дочірні або афілійовані компанії;
- акції, зарезервовані для випуску за договорами купівлі-продажу, включаючи умови та суми [38].

Неакціонерний суб'єкт господарювання (наприклад, товариство чи траст) розкриває інформацію про зміни протягом періоду в кожному класі участі в капіталі та права, привілеї та обмеження, пов'язані з кожним класом участі в капіталі.

Якщо суб'єкт господарювання перекласифікував:

- фінансовий інструмент з правом дострокового погашення, класифікується як інструмент власного капіталу або
- інструмент, який покладає на суб'єкт господарювання зобов'язання надати іншій стороні пропорційну частку чистих активів цього суб'єкта господарювання лише після ліквідації та кваліфікується як інструмент власного капіталу між фінансовими зобов'язаннями та капіталом, тоді він надає інформацію про суму який рекласифікується в кожную категорію або з неї (фінансові зобов'язання чи власний капітал), а також час і причина такої рекласифікації [39].

Основні відмінності у представленні інформації в Балансі (звіті про фінансовий стан) вітчизняних і іноземних компаній полягають у наступному:

- іноземні компанії можуть, застосовуючи принцип повного розкриття, вартості основних фондів, що використовуються для здійснення основної та інших видів діяльності, відповідно до національних П(С)БО, наприклад поділ неможливий;

- амортизація нематеріальних активів не відображається окремим рядком, тоді як внутрішні Баланси мають окрему статтю для їх обліку.

- заборгованість від операційної, фінансової та інвестиційної діяльності можна звітувати окремо, що не передбачено національною практикою;

- щоб розшифрувати вартість капіталу, окремо вказується кількість дозволених до випуску акцій, номінальна вартість однієї акції, кількість випущених і повністю сплачених акцій, інформація про оголошені дивіденди;

- зобов'язання за П(С)БО поділяються на короткострокові та довгострокові, звіти іноземних компаній окремо містять інформацію про відстрочені (прострочені) розрахунки.

ТОВ «ЮТІМ» складає фінансову звітність згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, що спрощує її аналіз та використання при прийнятті рішень.

Таким чином, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності не диктують формат, структуру та склад Балансу (Звіту про фінансовий стан). При цьому мінімальний перелік пунктів має забезпечувати прийняття ефективних економічних рішень.

2.3. Використання інформаційних технологій для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

Кожне підприємство, реєструючи господарські операції в первинних документах, формує зведені дані про фінансово-господарську діяльність за звітний період і складає оперативну, статистичну та фінансову звітність.

Автоматизоване формування оперативних звітів забезпечує щоденний контроль за діяльністю компанії.

Підготовка статистичної звітності забезпечує формування інформації про окремі показники господарської діяльності підприємства в натуральному та вартісному вираженні.

Фінансова звітність, у свою чергу, базується на даних первинного, аналітичного та синтетичного обліку для задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів.

Отже, автоматизоване вирішення завдань зведеного обліку та складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства сприяє:

- частковий якісний контроль за рухом статутного капіталу
- основні та оборотні засоби підприємства;
- зберігання коштів і контроль за їх цільовим використанням;
- визначення фінансових результатів діяльності підприємства та контроль за розподілом чистого прибутку підприємства;
- систематизація та узагальнення даних аналітичних і синтетичних розрізів про виробничо-господарську діяльність підприємства для забезпечення прийняття управлінських рішень.

Вхідною інформацією для автоматизованого вирішення завдань зведеного обліку та звітності є первинна інформація, що формується в процесі фінансово-господарської діяльності, а також інформація, що формується в процесі автоматизації завдань інших ділянок бухгалтерського обліку.

Вирішення завдань автоматизованого складання бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства вимагає використання стандартної та довідкової інформації, у тому числі:

- довідник курсу валют (найменування валюти, код валюти, одиниця валюти, вартість валюти в національній грошовій одиниці, дата введення курсу валюти);
- довідник рахунків бухгалтерського обліку;
- довідник допустимої кореспонденції рахунків;
- довідник формування показників звітності (номер і найменування

- форми, періодичність, код форми, номери рядка та граfi, синтетичний рахунок, субрахунок основного рахунка, код аналітичного обліку, структурний підрозділ, кореспондуючий рахунок, субрахунок кореспондуючого рахунку, код аналітичного обліку, операція, знак суми);

- довідник взаємозв'язків показників звітності (номер і найменування показника, номер форми звітності, номери рядка та граfi звітності, відповідність номерам іншої форми звітності, рядка, граfi) використовується для автоматичного контролю правильності відображення показників у звітності;

- довідник групування статей звітності (найменування узагальненого показника, умовне позначення, найменування статей Балансу, умовне позначення, номер рядків Балансу, що входять у статтю Балансу, рахунок, найменування рахунка);

- довідник розрахунку показників підприємства (найменування показника, його умовне позначення, спосіб розрахунку, оптимальне співвідношення);

- довідник-календар (рік, поточний місяць, дні), що дає можливість
- визначити період отримання інформації;
- довідник типових господарських операцій;
- довідник підприємств;
- довідник структурних підрозділів.

Вихідною інформацією є: періодична звітність (місячна та квартальна) та річна звітність (календарний рік) [40].

Тому основним завданням автоматизації підсумкового обліку та звітності є забезпечення інформацією, що задовольняє потреби таких груп користувачів: внутрішні користувачі, тобто ті користувачі, які ведуть облік або створюють свої основні дані; керівники компанії; зовнішніх користувачів.

У загальному вигляді, незалежно від типу комп'ютерної програми, головне меню розділу автоматизованого обліку для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства має такий вигляд (рис. 2.1).

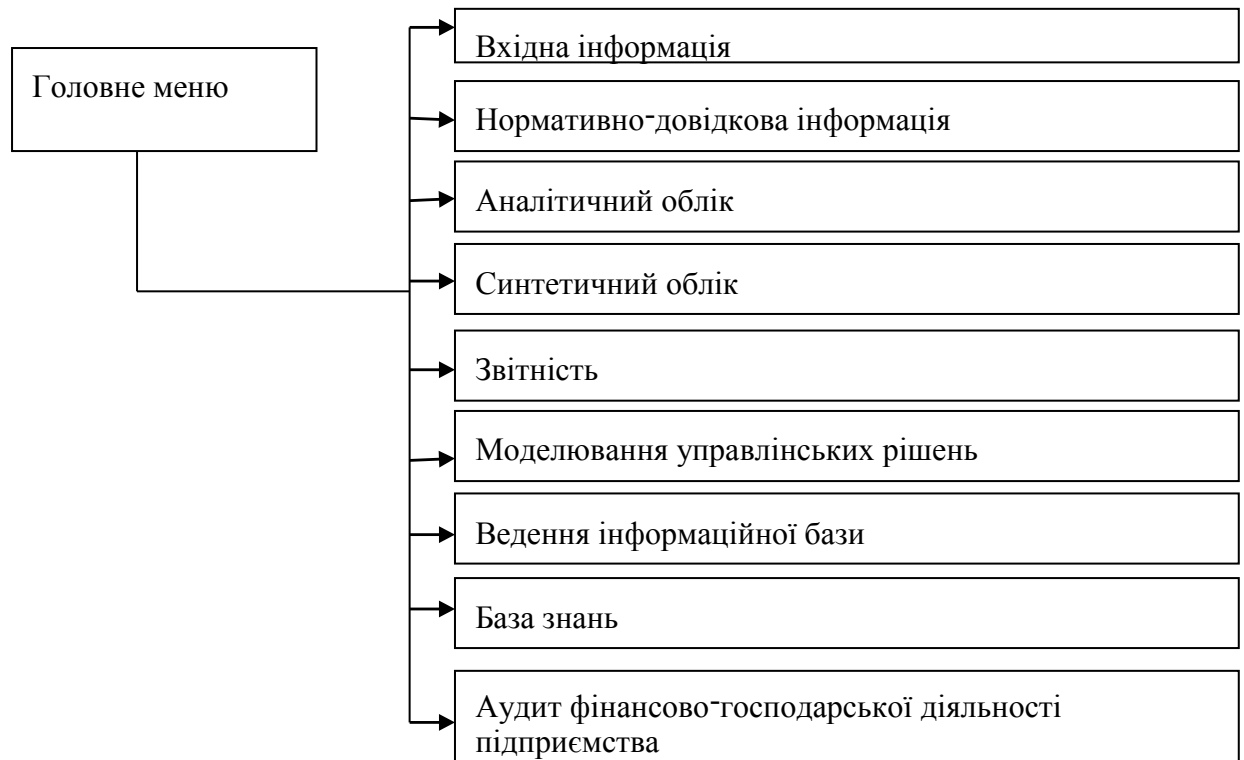

Рис. 2.1. Схема діалогу автоматизованого зведеного обліку та складання звітності

Джерело: [41]

Функцію вхідної інформації забезпечує:

- довідка про бухгалтерський облік;

- книга (журнал) з обліку господарських операцій, яка є основним джерелом для формування форм звітності. При цьому бухгалтерські записи здійснюються: шляхом безпосереднього запису господарських операцій з формуванням бухгалтерських операцій; формувати облікові операції при формуванні первинної інформації шляхом використання довідника типових господарських операцій; за допомогою підготовки бухгалтерських документів з інших робочих місць бухгалтерів;

- Інформація, отримана з інших робочих місць бухгалтерів.

Функція нормативно-довідкова інформація надає користувачеві повний перелік нормативно-довідкової інформації.

У режимі «Аналітичний облік» формується вихідна інформація:

- Роз'яснення аналітичного обліку (сальдовий розрахунок синтетичних рахунків в аналітичній частині);

- картка аналітичного обліку (характеристика кожного об'єкта аналізу, рух по аналітичному обліку та залишки на кінець звітного періоду);

- Довідкова інформація аналітичного обліку (відображає необхідну аналітичну інформацію за певний період за документами та даними операцій).

- Функція синтетичного виставлення рахунків надає такі функції:

- головна книга (основний обліковий регістр для узагальнення облікової інформації, сформованої за певний період);

- Сальдо продажів (зведені дані у вигляді продажів по рахунках; сформовані за обраний період);

- довідково-інформаційна (забезпечує контроль за правильністю відображення в бухгалтерському обліку всіх господарських операцій, що здійснюються в цілому на підприємстві (структурному підрозділі);

- Контрольний лист (дозволяє контролювати стан усіх рахунків, а введені в нього вертикальні та горизонтальні підсумки дають огляд оборотів по рахунку за будь-який необхідний період).

Функція «Реєстрація» забезпечує створення необхідної стандартної реєстраційної форми та генерує нові. Звіти формуються та відображаються на певну дату.

За даними індексу групування статей звіту, індексу розрахунку корпоративних показників, а також на основі фактичних звітних даних розраховується інформація за показниками.

Режим «Моделювання управлінських рішень» забезпечує дослідження фінансового стану та прогнози фінансово-господарської діяльності підприємства. Цей процес поділяється на:

- Експертиза стану власності підприємства;
- Розрахунок показників платоспроможності;
- Розрахунок показників ділової активності;
- Розрахунок показників рентабельності;
- Розрахунок показників ліквідності;
- Розрахунок показників беззбитковості компанії;
- Розробка моделі фінансової стратегії;
- Облік фінансових результатів.

Моделювання фінансової стратегії забезпечує комплексний прогноз майбутнього фінансового стану підприємства на основі окремих показників або сукупності комплексних пов'язаних показників, які дозволяють розробити стратегічний напрямок господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Особливе значення має прогнозування Балансових даних.

Основою для автоматизованого моделювання даних є діагностика стану компанії, проведені дослідження, моделі фінансової стратегії тощо. Імітаційна модель звітності дає можливість здійснювати кругообіг коштів і переходити до нових форм ведення фінансово-господарської діяльності підприємства.

Крім того, можливе моделювання досягнення максимального прибутку за будь-який бажаний період по кожному окремому об'єкту або по всій продукції в цілому, що дозволяє менеджерам підприємства приймати відповідні рішення для поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємства.

«База знань» містить набір оптимальних управлінських рішень і завдань зведеного обліку та звітності, що характеризується такими інформаційними зв'язками:

- Наявність і рух основних засобів, розрахунок амортизаційних відрахувань за виробничою собівартістю та кодами зносу основних засобів (облік основних засобів);

- Надходження запасів і їх використання за відповідними рахунками (облік виробничих запасів);

- Нарахування заробітної плати за відповідними рахунками, нарахування страхових внесків, утримання заробітної плати, резерв майбутніх витрат (облік роботи та її оплата);

- Відображення собівартості продукції, фактичних витрат на капітальний ремонт, закриття виробничих рахунків (облік собівартості продукції та витрат діяльності);

- Відображення виручки від реалізації, розрахунок ПДВ, амортизація фактичної собівартості поставленої продукції, розрахунок фактичної собівартості, віднесення позавиробничих витрат, результат реалізації (облік готової продукції та її реалізації);

- зазначення реалізації готової продукції, невиробничих витрат, надходження матеріальних цінностей за фактичною вартістю, виплати заробітної плати через касу та перерахування через розрахунковий рахунок (облік фінансово-бухгалтерських операцій) [42].

Автоматизований облік дає змогу здійснювати контрольну-аналітичну та ревізійну роботу з використанням бази даних бухгалтерського обліку (використовуються дані, що формуються та роздруковуються в результаті автоматизованого обліку, або виконуються функції аналізу, контролю та ревізії за допомогою комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення).

На практиці при аналізі, контролі та перевірці бухгалтерського Балансу (звіту про фінансове управління) використовуються три методи використання комп'ютерної техніки:

- перевірка даних за допомогою програмних засобів, що працюють на підприємстві шляхом імітації облікових даних (паралельний розрахунок і створення змодельованої бази даних);

- перевірка даних за допомогою спеціальних програм, розроблених співробітниками підприємства (обробка даних зі структурою, схожою на структуру реального програмного забезпечення з моделюванням даних. База даних моделювання містить додаткові модулі, які дозволяють контролювати необхідні параметри облікового процесу);

- перевірка даних за допомогою спеціальних аудиторських програм, створених аудиторською компанією (порівняння змодельованих даних бухгалтерського обліку і реальних даних, наявних в інформаційній системі на основі тестових розрахунків і перерахунків, узагальнення, перегруповання і формування звітних даних з порівнянням з реальними даними).

В умовах автоматизованого обліку на всіх рівнях організаційної структури перевіряється діюча система захисту інформації від несанкціонованого доступу та правильність розрахунків облікових показників.

Внутрішній аудит Балансу (фінансового стану) підприємства в умовах автоматизованої обробки даних бухгалтерського обліку здійснюється за такими основними напрямками:

- контрольна функція;
- перевірка ступеня досягнення програмних завдань, поставлених перед підприємством;
- відповідність встановленої кореспонденції рахунків господарським операціям;
- відповідність даних вибіркової інвентаризації фактичним даним;
- відповідність кінцевих даних;
- виявлення відхилень від встановлених нормативних даних;
- аудиторське підтвердження достовірності інформації у звітності;

- оцінка підприємницької діяльності;
- моделювання облікового процесу з метою отримання необхідної інформації для керівництва підприємства;
- моделювання даних бухгалтерського обліку для планування та прогнозування фінансово-господарської діяльності підприємства.

Зовнішній аудит Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства в умовах автоматизованої обробки забезпечує:

- відповідність звітних даних прийнятому принципу відображення даних у звітності для узгодженості показників;
- застосування всіх методів, які використовуються у внутрішній сфері
- надання додаткових аудиторських послуг для оцінки та прогнозування фінансово-господарської діяльності підприємства [43].

У системі також реалізований такий алгоритм прийняття управлінських рішень на основі аналізу або контролю основних показників Балансу (фінансової звітності).

Для ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності ТОВ «Ютім» використовує програмне забезпечення «М.Е.Дос ».

Усі звіти, що формуються при використанні конфігурації М.Е.Дос поділяються на три класи: внутрішні звіти; зовнішні (регламентовані звіти); нестандартні звіти.

Для складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства необхідно зайти в меню «Звіти», натиснути «Бухгалтерський та податковий облік», вибрати «Регламентована звітність», «Регламентована звітність (вбудована)» пункт. » і знайдіть «Фінансова звітність». Одним із компонентів фінансової звітності є «Баланс», який можна підготувати за певний звітний період вручну або ввести в календар.

Програма автоматично створює форму Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства. Для цього необхідно правильно оформити оборотно-сальдовий звіт підприємства, тобто визначити місячний звіт і фінансовий результат діяльності підприємства.

За допомогою програмного забезпечення в програмі М.Е. Дос для ТОВ «ЮТІМ» складається фінансова звітність, статистична та податкова звітність. На досліджуваному підприємстві налаштоване програмне забезпечення для узагальнення показників з метою статистичного перегляду господарських операцій, а також для підготовки податкової звітності та періодичного аналізу показників діяльності підприємства.

Висновки за розділом 2

Вивчення змісту й методики складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за національними П(С)БО та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку й фінансової звітності дають змогу зробити наступні висновки :

1. Баланс в активі має три розділи, у пасиві – чотири розділи та додатковий п'ятий розділ. Властивістю Балансу (Звіту про фінансовий стан) є рівність підсумків активу та пасиву. В Україні Баланс підприємства складають за методом – нетто, тобто валюта Балансу підраховується за виключенням сум за регулюючими рахунками.

2. Для заповнення активу Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовують сальдо синтетичних рахунків 1-3 класу, пасиву - сальдо синтетичних рахунків 4-6 класу. Для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовується машинограма у вигляді Головної книги або оборотно-сальдової відомості за рахунками бухгалтерського обліку.

3. Відповідно до МСБО 1 «Подання фінансової звітності», повний комплект фінансової звітності включає: Звіт про фінансовий стан на кінець періоду; Звіт про прибутки та збитки; Звіт про зміни у власному капіталі за період; Звіт про рух грошових коштів за період; Примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення.

4. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності не визначають формат Звіту про фінансовий стан. Він може мати

вертикальний або горизонтальний формат. В межах цих моделей статті звітності можуть бути класифіковані як поточні та непоточні й наведені в послідовності зростання чи зниження їх ліквідності (терміну погашення). МСБО містять лише орієнтовний перелік статей Балансу (Звіту про фінансовий стан).

5. У ТОВ «ЮТІМ» для ведення обліку та складання фінансової звітності використовується програмне забезпечення «М.Е.Дос». Щоб скласти Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства, необхідно зайти в меню «Звіти», натиснути «Бухгалтерський і податковий облік», вибрати пункт «Регламентовані звіти», «Регламентовані звіти (вбудовані)» та знайти у складі фінансової звітності Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства. ТОВ «ЮТІМ» доцільно було б автоматизувати весь процес складання бухгалтерської звітності та з допомогою програми проводити періодичний аналіз показників діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки облікової роботи в ТОВ «ЮТІМ»

Приватне підприємство «ЮТІМ» створене відповідно до вимог чинного законодавства та на базі приватної власності. Цю компанію заснував відомий кібернетик, професор П. Федорук. Саме науковий підхід до побудови мереж виділив підприємство серед більшості конкурентів.

З дня державної реєстрації підприємство є юридичною особою, має цільове майно, працює на засадах госпрозрахунку та самофінансування, складає самостійний Баланс (Звіт про фінансовий стан) та інші форми звітності, має права та несе обов'язки.

Діяльність ТОВ «ЮТІМ» здійснюється відповідно до Статуту. З 2007 р. компанія, принципом якої є інновації та клієнтоорієнтованість, використовує у своїй роботі лише авторизоване та оригінальне обладнання від найкращих світових виробників Cisco Systems та Foundry. та Перелік послуг, які надає ЮТІМ:

- Підключення до мережі Інтернет на швидкості до 1 Гбіт/с
- Телебачення
- Реєстрація доменних імен
- Хостинг
- Оренда серверів (Colocation)
- ІР-телефонія
- Відеоспостереження
- Побудова локальних мереж

- Продаж, встановлення та гарантійне обслуговування систем безпеки Ajax
- Продаж обладнання

Директор керує повсякденною діяльністю компанії відповідно до своїх обов'язків і прав, наданих статутом. Організаційна структура управління підприємством представлена на рис. 1.3.

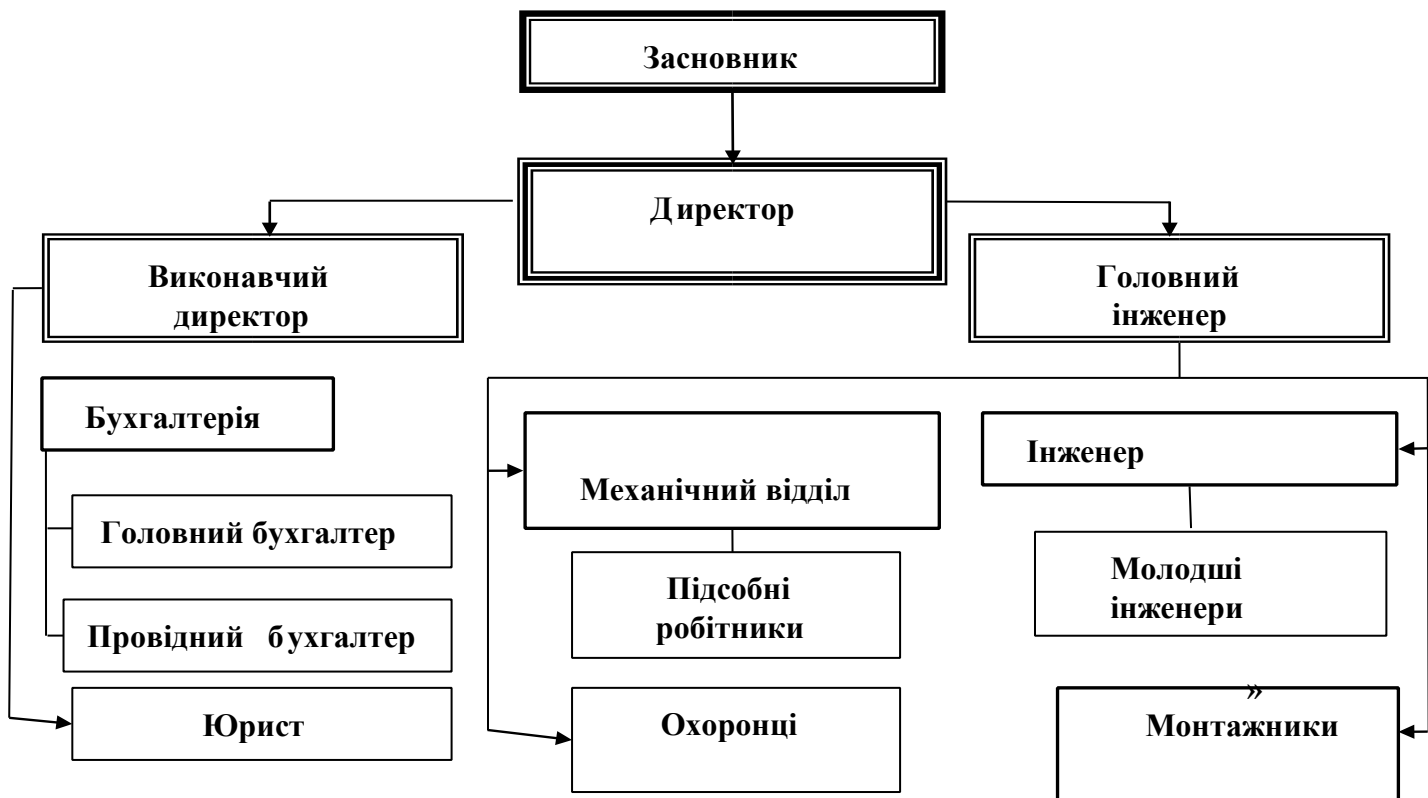

Рис. 3.1. Організаційна структура управління ТОВ «ІУТІМ»

Джерело: [44].

Керівник ТОВ «ІУТІМ» має право підпису документів, представляє інтереси підприємства у відносинах з контрагентами, в тому числі іноземними, приймає поточні рішення з питань діяльності підприємства, призначає на посади та звільняє з посад працівників, встановлює посадові оклади, просування по службі, визначає кадровий план підприємства та розподіляє функціональні завдання працівників підприємства.

Головний бухгалтер та юрист підпорядковуються керуючому директору.

Директору також підпорядковуються головний інженер, який вирішує технічні та технологічні проблеми підприємства. У його підпорядкуванні механічний відділ і монтажники.

Бухгалтерський облік веде головний бухгалтер, який відповідає за ведення бухгалтерського обліку. Йому підпорядковується бухгалтерія підприємства. Функціональні обов'язки розподілені між працівниками бухгалтерії. Посадова інструкція головного бухгалтера містить такі розділи: обов'язки та відповідальність; права; відповідальність; знання, якими повинен володіти бухгалтер; необхідна кваліфікація; взаємовідносини за посадою.

Головний бухгалтер згідно з посадовою інструкцією:

- забезпечує ведення бухгалтерського обліку з дотриманням єдиних методологічних засад з урахуванням специфіки діяльності підприємства та технології обробки облікових даних;
- організовує роботу бухгалтерії, контролює відображення всіх господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку;
- закликає підрозділи та працівників забезпечити неухильне дотримання процесу оформлення та підшивки первинних документів;
- вживає заходів щодо запобігання несанкціонованим виправленням записів у первинних документах і регістрах бухгалтерського обліку та збереження опрацьованих документів, регістрів і звітності в установлений строк;
- забезпечує складання річної звітності підприємства за даними бухгалтерського обліку, організовує її підписання та передачу користувачам у встановлені терміни;
- вживає заходів щодо надання правдивої, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства, а також рух грошових коштів;
- займається складанням періодичних звітів, що вимагають підпису головного бухгалтера, до органів управління;

- організовує за погодженням з власником (керівником) підприємства перерахування встановлених законодавством податків і зборів, проводить розрахунки з кредиторами згідно з укладеними договорами.

- раціонально та ефективно контролює касову дисципліну, та використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;

- бере участь у проведенні інвентаризації на підприємстві, підготовці матеріалів щодо браку та відшкодування збитків від браку, розкращання та псування майна підприємства;

- бере участь у розробленні пропозицій керівнику підприємства з питань поточного бухгалтерського обліку;

- керує штатом бухгалтерів підприємства та визначає посадові обов'язки та відповідальність;

- ознайомлює працівників підприємства в цілому та бухгалтерії зокрема з нормативно-методичними документами та інформаційними матеріалами, що стосуються їх діяльності, а також зі змінами в чинному законодавстві [45].

Головний бухгалтер підприємства взаємодіє з керівниками всіх структурних підрозділів з питань фінансово-господарської діяльності.

Бухгалтер підприємства веде облік касових операцій, запасів та основних засобів, а також складає статистичну звітність.

Організація бухгалтерського обліку в ТОВ «ЮТІМ» є раціональною та базується на загальноприйнятих у вітчизняній практиці принципах і методах бухгалтерського обліку з урахуванням повноти відображення всіх економічних явищ і процесів, витрат на фінансування, досягнення результату, підготовка звітів.

ТОВ «ЮТІМ» використовує План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [46] та інструкцію щодо його застосування [47].

З метою забезпечення достовірності та систематичності бухгалтерської роботи на підприємстві розроблено Положення про основи бухгалтерського

обліку, яке визначає основні методологічні принципи ведення бухгалтерського обліку. Там сказано, що:

- Регістри бухгалтерського обліку повинні містити обов'язкову інформацію, передбачену чинним законодавством України;
- До малоцінних швидкозношуваних належать активи зі строком корисного використання до одного року ;
- Амортизація малоцінних основних засобів нараховується в перший місяць їх використання в розмірі 100% їх вартості;
- одиницею обліку акцій є кожен їх номінал;
- при випуску запасів у виробництво, а також при іншому вибутті використовується метод оцінки за середньозваженою собівартістю;
- Матеріали, непридатні для домашнього використання діяльність, списана з Балансу;
- Основні засоби поділяються на групи, визначені в П(С)БО 7 «Основні засоби»;
- Одиницею обліку основних засобів є окремий об'єкт основних засобів та інших довгострокових матеріальних активів, нематеріальних активів;
- ліквідаційна вартість основних засобів дорівнює нулю;
- Дебіторська заборгованість відображається у валюті звітності за чистою вартістю реалізації;
- встановлено порядок визнання як сумнівних, так і безнадійних вимог;
- На підприємстві використовується автоматизована форма бухгалтерського обліку (програма «М.Е.Дос »);
- Для обліку витрат використовуються рахунки класу 9 "Витрати". Діяльності";
- податковий облік податку на прибуток та ПДВ ведеться відповідно до чинного законодавства;
- інвентаризація активів та розрахунки проводяться станом на 1 грудня поточного року та у випадках, визначених законодавством.

Загалом положення про принципи бухгалтерського обліку ТОВ «ЮТІМ» є достатньо деталізованим, відповідає чинному П(С)БО, але містить окремі положення, які відповідно до закону не мають альтернативи, додатково в порядку:

- некоректно розподілено МШП та малоцінні необоротні матеріальні активи;
- уточнюються умови переоцінки акцій за наявності активного ринку, що є більш доцільним щодо нематеріальних активів;
- методику розрахунку резерву безнадійної заборгованості, тривалість операційного циклу, методику амортизації основних засобів, вартісну межу між основними засобами та малоцінними довгостроковими основними засобами, основу розподілу загальновиробничих витрат не визначено.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства є основним джерелом інформації для оцінки фінансового стану підприємства, а саме показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності тощо.

Ліквідність означає безумовну платоспроможність компанії і в той же час передбачає стійку тотожність між її активами і пасивами щодо загальної суми, терміну перетворення активів у готівку та терміну погашення зобов'язань.

Аналіз ліквідності Балансу складається з порівняння коштів, згрупованих у порядку зменшення ліквідності, із зобов'язаннями, згрупованими в порядку строків погашення.

Рейтинг платоспроможності зовнішніх користувачів базується на характеристиках ліквідності оборотних активів, які визначаються часом їх перетворення в кошти. Чим менше часу йде на отримання цього активу, тим вище його ліквідність.

Поняття платоспроможності та ліквідності дуже схожі, але друге є ширшим. Платоспроможність залежить від ступеня ліквідності Балансу. При цьому ліквідність характеризує як поточний обліковий стан, так і перспективу.

Компанія може бути платоспроможною на дату Балансу, але мати несприятливі перспективи на майбутнє.

Для оцінки платоспроможності підприємства використовуються відносні показники (коефіцієнти), які вважаються покриттям поточних зобов'язань. Різноманітні показники ліквідності не тільки відображають різнобічну характеристику платоспроможності підприємства при різних рівнях ліквідності активів, але й відповідають інтересам різних зовнішніх показників аналітичної інформації. Таким чином, коефіцієнт абсолютної ліквідності є найбільш цікавим для будівельників і постачальників послуг. Банк у кредитуванні компанії більше зацікавлений у скоригованому коефіцієнті ліквідності. Потенційні та фактичні акціонери компанії більшою мірою оцінюють її платоспроможність за фінансовим статусом [48].

Підприємство є прибутковим, тому менеджмент потребує:

- Огляду структури ціни реалізації готової продукції та послуг і витрат на їх доставку до покупця;
- Здійснювати заходи щодо підвищення продуктивності праці працівників;
- Контролювати структуру та рівень адміністративно-збутових витрат з метою зменшення непокритого збитку;
- Переглянути співвідношення основних і оборотних засобів підприємства і збільшення частки найбільш ліквідних резервів;
- Оцінку динаміки та співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- Аналіз позитивних і негативних грошових потоків і розробка платіжного календаря;
- Удосконалити маркетингову систему підприємства;
- Постійно досліджувати ринок, споживачів і конкурентів.

Для збереження стійкої тенденції розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах постійного загострення конкурентної боротьби необхідна достовірна оцінка фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства характеризується наявністю власних оборотних коштів, оптимальним співвідношенням товарно-матеріальних цінностей до потреб виробництва, а також своєчасним проведенням розрахункових операцій і платоспроможністю.

Оцінка фінансового стану підприємства показує, в якому конкретно напрямку має йти ця робота. Відповідно, результати аналізу дають відповідь на запитання, які основні шляхи покращення фінансового стану підприємства в той чи інший період його діяльності.

Щоб акцентувати увагу на методологічних аспектах аналізу фінансового стану підприємства, використано дані річної звітності ТОВ «Ютім» за 2018-2020 роки. З метою вивчення методичних аспектів аналізу фінансового стану підприємства мною проведено розрахунок попереднього аналізу (експрес-аналізу) фінансового стану ТОВ «ЮТІМ» за 2018-2020 рр. у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Результати попереднього аналізу фінансового стану ТОВ
«ЮТІМ» за 2018-2020 рр.**

Показники	2018	2019	2020	Тенденції очікуваних змін
1. Неплатежі, тис. грн.	303	323	520	Через значний рівень інфляції матиме тенденцію зростання на 3-7 % за рік
2. Коефіцієнт незалежності	0,955	0,945	0,933	ТОВ «ЮТІМ» залишається незалежним
3. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,968	0,966	0,947	ТОВ «ЮТІМ» залишається фінансово-стійким
4. Коефіцієнт ділової активності	0,936	0,873	0,659	Ділова активність значно зменшилась через складну політичну та соціальну ситуацію в країні
5. Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	0,031	0,032	0,035	Цей показник збільшився на 0,001-0,004
6. Коефіцієнт ефективності використання власних коштів	0,032	0,034	0,037	Ефективність використання власних коштів залежить лише від якості управління підприємством та є внутрішнім фактором зростання фінансового рівня підприємства
7. Загальний коефіцієнт покриття по балансу	27,88	26,02	16,575	Зменшиться, оскільки у цей період з'являється довгострокова дебіторська заборгованість підприємства
8. Коефіцієнт участі власних довгострокових позикових коштів в запасах і витратах	0,964	0,962	0,94	Загалом коефіцієнт зменшився на 0,024

Отже, експрес-аналіз фінансового стану ТОВ «ЮТІМ» показав, що поточні зобов'язання підприємства за 2018-2020 роки мають тенденцію до зростання – на 217 тис. грн.

Таким чином, коефіцієнт незалежності, коефіцієнт фінансової стійкості та коефіцієнт ділової активності мають значення, що перевищує нормативне значення 0,5 та майже дорівнює 1 (більше 0,95), що свідчить про повну незалежність та стабільність підприємства. Підприємство платоспроможне та динамічно функціонуюче.

ТОВ «Ютім» є прибутковим, беззбитковим. Власного капіталу достатньо, щоб покрити поточні збитки компанії та уникнути довгострокових зобов'язань.

Далі я дослідив показники діяльності ТОВ «ЮТІМ» за 2018-2020 роки з точки зору комплексного аналізу.

Необхідно було провести горизонтальний і вертикальний аналіз активів підприємства та джерел його створення. Вертикальний та горизонтальний аналіз активів ТОВ «ЮТІМ» за 2018-2020 роки наведено в таблиці 3.2.

На підставі розрахункових даних зроблено наступні висновки:

1. Загальна вартість активів підприємств за 2018-2020 роки матиме тенденцію до зростання на 237 тис. грн. за 2019 рік та на 281 тис. грн. на 2020 рік цей показник постійно знаходиться на високому рівні та відповідає нормі;

2. Вартість основних засобів у 2019 році значно зросла – на 279 тис. грн., що свідчить про збільшення вартості основних засобів за цей рік та її оновлення. У 2020 році цей показник збільшився на 68 тис. грн. Це свідчить про стабільне фінансове становище підприємства;

Таблиця 3.2

**Аналіз динаміки та структури активів ТОВ «ЮТІМ»
за 2012-2014 рр.**

№ з/п	Показники	2018	2019	2020	Відхилення 2019/2018		Відхилення 2020/2019	
					абсол., тис. грн.	віднос- не, %	абсол., тис. грн.	віднос- не, %
1	Активи підприємства, всього, тис. грн.	9359	9596	9877	+237	+2,53	+281	+2,93
2	Необоротні активи, тис. грн.	911	1190	1258	+279	+30,62	+68	+5,71
	- у % до всіх активів	9,73	12,40	12,74	-	-	-	-
3	Оборотні активи, тис. грн.	8448	8406	8619	-42	-0,50	+213	+2,53
	- у % до всіх активів	90,27	87,60	87,26	-	-	-	-
3.1.	Матеріальні оборотні активи, тис. грн.	3762	4293	4307	+531	+14,11	+14	+0,33
	- у % до оборотних активів	44,53	51,07	49,97	-	-	-	-
3.2.	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	321	195	161	-126	-39,25	-34	-17,44
	- у % до оборотних активів	3,80	2,32	1,87	-	-	-	-
3.3.	Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	4340	3897	4143	-443	-10,21	+246	+6,31
	- у % до оборотних активів	51,37	46,36	48,07	-	-	-	-
3.4.	Інші оборотні активи, тис. грн.	25	21	8	-4	-16	-13	-61,90
	- у % до оборотних активів	0,30	0,25	0,09	-	-	-	-

3. Вартість оборотних активів підприємства за 2019 рік зменшилась на 42 тис. грн. та збільшився на 213 тис. грн. За 2020 рік загальний приріст оборотних активів за ці два роки становить 171 тис. грн.;

4. Основні засоби мають стабільну вартість, тобто підприємство має достатньо активів, які використовуються як сировина, матеріали тощо для виготовлення продукції;

5. Дебіторська заборгованість за 2019 рік зменшилась на 126 тис. грн., а у 2020 році цей показник також зменшився на 34 тис. грн., тобто в ці роки боржники не поспішали розраховуватися з підприємством;

6. Грошові кошти та їх еквіваленти за 2019-2020 роки

зменшилися на 197 тис. грн. Незначне зниження цього показника не має негативних наслідків для роботи підприємства.

7. Залишок оборотних коштів за цей період збільшився майже втричі (на 17 тис. грн.), що зумовлено економією ресурсів підприємства;

У таблиці 3.3 наведено вертикальний і горизонтальний аналіз джерел утворення активів.

На підставі проведених розрахунків зроблено наступні висновки:

Загальна вартість джерел формування капіталу за 2018-2020 роки матиме тенденцію до зростання на 237 тис. грн. за 2019 рік та на 281 тис. грн. на 2020 рік. Цей показник свідчить про фінансову стабільність та динамічність роботи компанії в даний період;

Власний капітал компанії зріс на 133 тис. грн у 2019 році та на 133 тис. грн у 2020 році. Власний капітал – це частина активів компанії, яка залишається після вирахування зобов'язань, тобто цей показник свідчить про стабільність доходів підприємств за 2018-2020 роки.

Довгострокові зобов'язання та забезпечення за 2018-2020 роки зросли на 20 тис. грн. – це негативні зміни в балансі підприємства, оскільки вони свідчать про формування в компанії довгострокових зобов'язань перед банками, інших довгострокових фінансових зобов'язань, відстрочених податкових зобов'язань, інших довгострокових зобов'язань.

Поточні зобов'язання підприємства за 2018-2020 роки зросли на 190 тис. грн. Підприємство не має банківських кредитів, що є сприятливою обставиною та говорить про незалежність підприємства.

Кредиторська заборгованість за 2019 рік зросла на 20 тис. грн, тобто є незначною для підприємства, а за 2020 рік значно зросла на 197 тис. грн, що свідчить про те, що компанія має значну заборгованість перед постачальниками та підрядниками та затримує оплату.

Таблиця 3.3

Аналіз динаміки та структури джерел утворення активів ТОВ

«ЮТІМ» за 2018-2020 рр.

№ з/п	Показники	2018	2019	2020	Відхилення 2019/2018		Відхилення 2020/2019	
					абсол., тис. грн.	віднос- не, %	абсол. тис. грн.	віднос- не, %
1.	Джерела утворення активів, всього, тис. грн.	9359	9596	9877	+237	+2,53	+281	+2,93
2.	Власний капітал, тис. грн.	8936	9069	9217	+133	+1,49	+148	+1,63
	- у % до всіх джерел утворення активів	95,48	94,51	93,32	-	-	-	-
2.1.	Власний оборотний капітал, тис. грн.	8040	8083	8099	+43	+0,54	+16	+0,20
	- у % до власного капіталу	89,97	89,13	87,87	-	-	-	-
3.	Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	120	204	140	+84	+70	-64	-31,37
	- у % до всіх джерел утворення активів	1,28	2,12	1,42	-	-	-	-
4.	Поточні зобов'язання, тис. грн.	303	323	520	+20	+6,60	+197	+60,99
	- у % до всіх джерел утворення активів	3,24	3,37	5,26	-	-	-	-
4.1.	Кредити банків, тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-
4.2.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	303	323	520	+20	+6,60	+197	+60,99
	- у % до поточних зобов'язань	100	100	100	-	-	-	-

Зобов'язання за необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття у 2018-2020 роках у компанії відсутні.

Ознайомившись з бухгалтерським балансом і проаналізувавши структуру активів і пасивів балансу підприємства, необхідно більш детально розібрати показники, що характеризують фінансову діяльність підприємства. Усю сукупність таких показників можна представити у вигляді таких груп, що характеризують: платоспроможність (фінансову стійкість); ліквідність; ділову активність; рентабельність.

Результати комплексного аналізу наведені в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Показники фінансового стану ТОВ «ЮТІМ» за 2018-2020 рр.

№	Показники	2018	2019	2020
Аналіз ліквідності підприємства				
1	Коефіцієнт покриття	27,88	26,02	16,58
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	15,38	12,67	8,28
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	14,32	12,06	7,97
4	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	8145	8083	8099
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства				
1	Коефіцієнт платоспроможності(автономії)	0,955	0,945	0,933
2	Коефіцієнт фінансування	0,047	0,058	0,072
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,964	0,962	0,94
4	Коефіцієнт маневреності ВК	0,911	0,891	0,879
Аналіз ділової активності підприємства				
1	Коефіцієнт оборотності активів	0,936	0,873	0,659
2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	25,67	26,43	15,21
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	42,32	32,06	36,01
4	Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	17,02	22,46	10
5	Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	14,02	13,62	23,67
6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,53	1,56	1,05
7	Коефіцієнт оборотності основних засобів(ФВ)	12,81	8,64	6,04
8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,98	0,92	0,702
Аналіз рентабельності підприємства				
1	Коефіцієнт рентабельності активів	0,031	0,032	0,035
2	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,032	0,034	0,037
3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,033	0,037	0,053
4	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,089	0,087	0,106

Коефіцієнт покриття (короткострокової ліквідності) показує достатність коштів підприємства, які можуть бути використані для погашення короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт фінансування підприємства значно перевищує значення 2, тому можна сказати, що структура балансу задовільна, підприємство платоспроможне, тобто підприємство має достатньо коштів для погашення поточних зобов'язань, а на 1 грн. короткострокових зобов'язань у 2014 році припадає 16,58 грн. активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає здатність підприємства розплачуватися за поточними боргами за умови своєчасного розрахунку з дебіторами.

Коефіцієнт швидкої ліквідності – цей показник перевищує норму (1).

У 2018-2020 роках цей показник впав на 2,71, а в 2019-2020 роках на 4,39, тобто підприємство має найбільш ліквідні оборотні кошти - грошові кошти та їх еквіваленти, фінансові інвестиції та кредиторську заборгованість.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину заборгованості підприємства можна погасити негайно. Коефіцієнт абсолютної ліквідності – даний показник знизився на 2,26 у 2018-2019 роках та на 4,09 у 2019-2020 роках, що свідчить про велику довгострокову дебіторську заборгованість, яка виникла в процесі роботи підприємства в цей період.

Чистий оборотний капітал - його наявність і розмір вказують на здатність компанії виконувати свої поточні зобов'язання і розширювати подальшу діяльність. Підприємство своєчасно оплачує свої поточні зобов'язання і має достатню фінансову стійкість, оскільки в цьому випадку певна частина основних засобів фінансується за рахунок поточних зобов'язань. Зменшення рівня прибутку підприємства на 46 тис. грн є від'ємним. на 2018-2020 роки

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі коштів, спрямованих на його діяльність. Фінансова автономність від зовнішніх джерел є дуже високою у 2018-2020 роках, показники за цей період значно перевищують нормативне значення (норматив $> 0,5$), тобто компанія майже на 100% фінансово не залежить від зовнішнього фінансування протягом цього періоду. Але за досліджуваний період цей показник сумарно зменшився на 0,022.

Показник фінансування характеризує залежність підприємства від використовуваних коштів. коефіцієнт фінансування має тенденцію до постійного незначного зростання (на 0,011 у 2018-2019 роках та на 0,014 у 2019-2020 роках), тобто надходження боргу були незначними, а частка власного капіталу незмінною.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує забезпеченість підприємства власними оборотними коштами. Як і

попередні показники, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами має високий рівень та має тенденцію до незначних коливань (зменшення з 0,002 у 2018-2019 роках та 0,022 у 2019-2020 роках), тобто підприємство повністю забезпечене власними оборотними коштами.

Коефіцієнт мобільності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто інвестується в оборотні активи, а яка активована. Цей показник за 2018-2020 роки зменшився на 0,032, тобто зменшилася частка власного капіталу, що використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладається в оборотні активи.

Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів незалежно від джерел їх утворення. Оборотність активів має тенденцію до зниження (зазвичай на 0,277) - це сприятлива умова для перетворення активів підприємства в ліквідні кошти.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує швидкість оборотності дебіторської заборгованості компанії за аналізований період, збільшення або зменшення наданого компанією комерційного кредиту. За період 2018-2020 рр. цей показник зменшився на 6,30. Зменшення значення коефіцієнту є негативною тенденцією та свідчить про те, що ТОВ «ЮТІМ» не так швидко отримує кошти від боржників.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість оборотності кредиторської заборгованості компанії за період аналізу, збільшення або зменшення торгового кредиту, наданого компанії. У 2018-2020 роках цей коефіцієнт має тенденцію до зниження, але досить високий. Це означає, що компанія оплачує всі рахунки постачальників менш ніж за місяць.

Термін дебіторської та кредиторської заборгованості вказує на середній термін дебіторської або кредиторської заборгованості підприємства. За 2018-2020 рр. строки погашення дебіторської

заборгованості значно коротші за зобов'язання, тобто підприємство встигає прийняти платежі від дебіторів і розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Термін погашення зобов'язань у 2020 році значно збільшено порівняно з 2019 роком (до 10.05.), тобто компанія затримує виплату зобов'язань.

Швидкість оборотності матеріальних запасів характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства. Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів перевищує 1, що свідчить про швидке виконання запасів ТМЦ підприємства. Проте показник за 2018-2020 роки демонструє тенденцію до зниження. Це свідчить про те, що попит на продукцію падає.

Оборотність основних фондів показує ефективність використання підприємством основних фондів. Індекс рентабельності інвестицій поступово знизився на 6,77, що свідчить про старіння обладнання та машин компанії.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Коефіцієнт оборотності власного капіталу знизився на 0,278 у 2018-2020 роках, але він дуже високий – компанія використовує свій капітал дуже ефективно.

Коефіцієнт рентабельності активів характеризує ефективність використання активів підприємства. Отриманий прибуток на одиницю активів підприємства за 2018-2020 роки збільшився на 0,004.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу характеризує ефективність капітальних вкладень у дане підприємство. Прибуток, який підприємство отримало з кожної гривні власного капіталу у 2018-2020 роках збільшився на 0,005.

Коефіцієнт рентабельності характеризує ефективність господарської діяльності підприємства. Коефіцієнт рентабельності зріс на 0,02 у 2018-2020 роках). Підвищення цього показника свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності підприємства, а це позитивна тенденція.

Коефіцієнт рентабельності продукції характеризує рентабельність

господарської діяльності підприємства від основної діяльності. Коефіцієнт рентабельності продукції за 2018-2020 роки зріс на 0,017, тобто підприємство контролює собівартість виробництва та реалізації товару при отриманні достатнього чистого прибутку. Немає нормативного значення для показників прибутковості, але загальне правило полягає в тому, що чим вище значення показника, тим краще. Збільшення коефіцієнта протягом періоду свідчить про покращення діяльності компанії.

На основі дослідження фінансового стану ТОВ «ЮТІМ» за 2018-2020 рр. можна зробити висновок, що аналіз ліквідності компанії свідчить про те, що баланс компанії є ліквідним; структура балансу задовільна; компанія платоспроможна, тобто підприємство має достатньо коштів для оплати своїх поточних зобов'язань. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства показав, що підприємство стабільне, працює стабільно, витрати повністю та своєчасно покриваються отриманим прибутком, дебіторська заборгованість повністю покриває зобов'язання. Аналіз діяльності підприємства показав, що підприємство є платоспроможним, конкурентоспроможним та вчасно та в повному обсязі виконує взяті на себе зобов'язання. Аналіз прибутковості підприємства показав, що підприємство є прибутковим за всіма статтями балансу.

3.2. Організація, планування та методика аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

В сучасних умовах функціонування виробничої діяльності одним із найважливіших напрямків її ефективності є завдання постійного вдосконалення корпоративного управління. Проведення аудиту Балансу (фінансової звітності) є важливим, оскільки спонукає підприємства більш

ретельно і регулярно здійснювати оперативний і сучасний внутрішній контроль господарських операцій, що відбуваються.

Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2020 року № 2258-VIII аудит фінансової звітності – це аудиторська послуга, спрямована на перевірку даних і показників бухгалтерського обліку та/або консолідованої фінансової звітності, звіти юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання чи іншого суб'єкта, який подає річну фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність, щодо висловлення незалежного аудиторського висновку щодо їх відповідності в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами бухгалтерського обліку чи іншими вимогами [49].

Аудит поділяється на внутрішній і зовнішній.

Метою та завданнями зовнішнього аудиту є підтвердження правильності ведення звітності та бухгалтерського обліку, оцінка відповідності внутрішнього контролю (аудиту) мети діяльності підприємства.

Метою і завданням внутрішнього аудиту є в найзагальнішому вигляді забезпечення збереження майна підприємства, економного використання ресурсів, ефективного обліку активної частини основних засобів, правильності ведення бухгалтерського обліку, звітності.

Тому метою внутрішнього аудиту є полегшення управлінського контролю всередині компанії. Але обов'язки внутрішнього аудиту в першу чергу визначаються керівництвом компаній, в яких вони працюють, і це природно знижує довіру зовнішніх споживачів до висновків внутрішнього аудиту.

Зовнішній аудит проводиться фахівцями, які працюють в окремих аудиторських компаніях, що гарантує достовірність інформації для сторонніх споживачів, що, у свою чергу, дозволяє акціонерам, інвесторам, банкам спостерігати та, можливо, контролювати діяльність компаній та їх управління [50].

Відповідно до чинного законодавства, аудит приватних компаній є добровільним.

Робота аудиторів (бухгалтерських фірм) регулюється міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, перевірки, інших гарантій та супутніх послуг. Ці стандарти регулюють основні принципів, яких слід дотримуватися під час проведення аудиту. Стандарти не є обов'язковими, але зазвичай їх дотримуються, а якщо ні, то аудитор повинен бути готовий пояснити причину свого рішення не дотримуватися вимог певного стандарту.

Баланс перевіряється відповідно до поставленої мети і має конкретні завдання. Метою аудиту є визначення достовірності основних даних щодо майнового стану та руху, розвитку власного капіталу та зобов'язань, повноти та актуальності інформації в документах групи та облікових регістрах, правильності ведення бухгалтерського обліку відповідно до установчі документи та принципи бухгалтерського обліку, а також достовірність викладу інформації у висвітленні статті.

Основними завданнями аудиту Балансу є:

- перевірка достовірності відображення активів, власного капіталу та зобов'язань в бухгалтерському обліку та звітності, визначення законності та достовірності операцій;
- визначення дійсності установчих операцій
- фінансові результати, закріплення та розподіл прибутку, покриття збитків;
- визначення повноти звіту про активи, формування власного капіталу, дотримання строків погашення зобов'язань.

Джерелами інформації для аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства є:

- наказ про облікову політику підприємства;
- документи, що затверджують право власності на майно: свідоцтво про право власності на нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, інтелектуальну власність;

- організаційні документи: свідоцтво про державну реєстрацію, накази та розпорядження, протоколи про результати закритого перепису, про підсумки торгів, зборів засновників, акціонерів, довідки про прийняття на облік в контролюючому органі, про реєстрацію в органах статистики та відповідних відділеннях позабюджетних фондів, ліцензії на види діяльності, що підлягають ліцензуванню згідно з законодавством, статут, установчий договір;

- первинні документи з обліку активів, власного капіталу, зобов'язань: накази, довідки та розрахунки бухгалтерії, накладні, виписки банку, акти приймання-передачі основних засобів, рішення зборів учасників, платіжні доручення, прибуткові та видаткові касові ордери тощо;

- облікові реєстри: журнали, реєстри, відомості, книги, машинограми;

- матеріали попередніх перевірок, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати перевірки;

- бухгалтерська звітність підприємства (рис. 3.2).

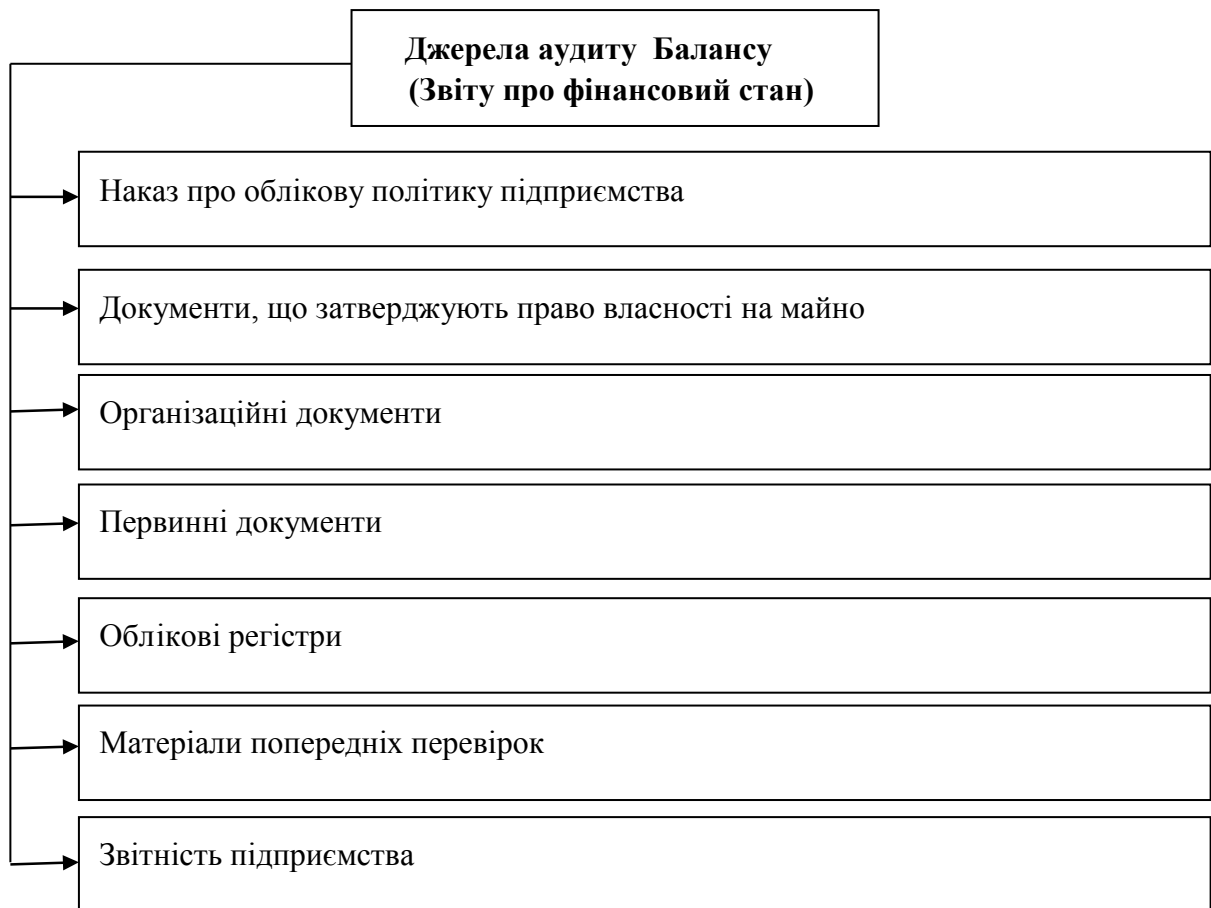

Рис. 3.2. Джерела аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Джерело: [51]

З метою ефективної організації аудиторської перевірки необхідно дотримуватись науково-обґрунтованої послідовності виконання аудиторських робіт. Доцільно визначити чотири етапи аудиту:

- планування та визначення процедури аудиту;
- випробування засобів контролю;
- перевірка господарських операцій по справі (перевірка оборотів і залишків на рахунках і процедури аналізу);
- завершення аудиту.

Аудит Балансу (Звіту про фінансовий стан) передбачає попереднє вивчення організації бухгалтерського обліку на підприємстві, яке

здійснюється аудитором з метою ознайомлення з фактичним станом організації бухгалтерського обліку в цілому або окремі ділянки обліку.

Водночас існує багато способів виконання аудиторських завдань. Вибір власного підходу аудитора визначається двома аспектами: необхідно зібрати достатню кількість аудиторських доказів, щоб аудитор міг взяти на себе професійну відповідальність, і тягар зібраних доказів має бути мінімальним, щоб аудиторська фірма була прибутковою та конкурентоспроможною.

Перед початком роботи з клієнтом аудитор збирає та оцінює інформацію, щоб прийняти рішення про проведення аудиту чи ні. Після позитивного рішення визначається мета та основні завдання реалізації.

Для правильної інтерпретації інформації, отриманої в результаті аудиту, необхідно розуміти бізнес замовника і його галузеву специфіку. Бухгалтерський Баланс відображає особливості окремих видів діяльності. У цьому контексті необхідно прийняти декілька рішень ділового та стратегічного характеру, зокрема, чи потрібно залучати до роботи інших спеціалістів (експертів); чи необхідно використовувати результати перевірок іншими аудиторськими фірмами дочірніх підприємств клієнта.

Крім вивчення характеру бізнесу клієнта і факторів, що на нього впливають, аудитор повинен зібрати таку інформацію: розмір і організація компанії, специфіка її роботи; організаційна структура та методи управління; система бухгалтерського обліку та процедури контролю; важливі дати, зокрема дати інвентаризації; Дати зустрічей аудиторів з Ревізійною комісією та Радою директорів тощо.

Отримати цю інформацію можна, вивчивши поточну річну звітність з урахуванням останніх публікацій загального характеру в галузі економіки, нормативно-правової бази бухгалтерського обліку та аудиту. Корисними джерелами інформації є робочі документи за минулий рік, поточне листування та ін. Аудитор доповнює отриману інформацію шляхом

опитування посадових осіб і працівників клієнта та інших осіб, які мають необхідну інформацію та професійний досвід у конкретній галузі.

Крім того, аудитор перевіряє основні приміщення компанії-клієнта, знайомиться з протоколами останніх засідань ради директорів і акціонерів, аналізує основні договори та угоди, укладені клієнтом, порівнює фінансові та інші дані компанія-клієнт зі схожими даними компаній, аналіз зв'язку та напрямки цих даних.

Стандарти аудиту вимагають від аудитора отримати розумне розуміння системи внутрішнього контролю для відповідного планування та збору аудиторських доказів. Цього можна досягти шляхом вивчення організаційних структур компанії, поточних навчально-методичних інструкцій клієнта, опитування співробітників компанії-клієнта, створення анкет і блок-схем документообігу, спостереження за діяльністю клієнта.

На практиці аудитор не проводить щорічно повторний аналіз або повторне документування даних про структуру внутрішнього контролю клієнта на щорічній основі. Більшість аудитів є періодичними. Під час проведення цих аудитів аудитор використовує знання та документи, зібрані за минулий рік, і вносить зміни, які виникли після минулорічного аудиту. Більшість (якщо не всі) цих змін стають відомі аудиторі в результаті підтримки відносин із клієнтом між щорічними аудитами. Якщо аудитор має сумніви щодо точності або повноти своєї думки про систему бухгалтерського обліку клієнта, можливо, через зміни, що відбулися з часу останнього аудиту, точність представлення в бухгалтерському обліку однієї або кількох операцій повинна бути перевірена перед підготовкою аудиту.

Аудитор повинен сформулювати думку про систему внутрішнього контролю, достатню для створення плану аудиту. Якщо замовник має ефективну систему внутрішнього контролю, ризик контролю є незначним, а кількість аудиторських звітів може бути меншою, ніж при слабкій системі внутрішнього контролю.

Формуючи висновок щодо структури внутрішнього контролю, аудитор визначає критичні моменти системи бухгалтерського обліку, де можуть з'явитися помилки або викривлення, і отримує впевненість, що заходи та процедури були розроблені та впроваджені щодо цих моментів, які дозволяють виявити помилки та спотворення.

Висновки аудитора щодо внутрішньої оцінки та оцінки ризику контролю визначають характер, обсяг і обсяг аудиторських процедур для кожного рахунку або групи рахунків. Якщо результат перевірки засобів контролю позитивний, аудитор перевіряє, чи може він скоротити зміст детальних аудиторських процедур (після попереднього визначення суттєвості економічної інформації) [52].

Контрольні тести спочатку виконуються, щоб отримати розуміння системи внутрішнього контролю, щоб аудитор міг оцінити рівень ризику. Далі аудитор визначає, чи потрібні додаткові докази ефективності засобів контролю та процедур структури контролю та чи дозволяють ці докази подальше скорочення обсягу аудиту для виконання завдань аудиту. При необхідності аудитор повинен провести додаткові контрольні перевірки.

У центрі уваги стратегії аудиту – питання про те, чи слід проводити додаткові контрольні тести і таким чином значно скоротити кількість аудиторських процедур по суті, чи їх слід проводити без значних обмежень на основі результатів контрольних тестів. На кожному етапі аудиту аудитор обирає певну стратегію дій. Таким чином, деякі завдання, поставлені під час аудиту, можуть бути виконані шляхом додаткових перевірок засобів контролю та обмеження обсягу аудиту до суттєвості, інші - лише шляхом застосування процедур таких аудитів. Ця гнучкість також підходить для різних клієнтів та їхніх філій.

Виконання додаткових перевірок достатності контролю є ефективним лише в тому випадку, якщо час і зусилля, заощаджені на виконання перевірки суттєвості, перевищують зусилля, необхідні для виконання перевірки достатності контролю. Як правило, аудит проводиться тільки

щодо тих заходів і процедур, які, на думку аудитора, придатні для зниження ризику контролю до мінімуму. Аудитор не повинен автоматично приймати рішення про проведення додаткових контрольних аудитів, не визначивши, що вони будуть ефективними, навіть якщо він вважає (судження), що вони нададуть необхідні докази.

Щоб перевірити переконання в тому, що ризик контролю є незначним, виконуються певні процедури, які називаються перевіркою засобів контролю (тестування засобів контролю).

Більшість контрольних-пропускних пунктів передбачає перевірку первинних документів, що підтверджують господарські операції. Крім того, значну частину складених аудиторських звітів становлять документи, що стосуються господарських операцій. Зазвичай при вивченні документального оформлення господарських операцій говорять про перевірку господарських операцій.

Як відомо, перший етап аудиту завершується складанням графіка та програми аудиту. При підготовці плану аудиту аудитор припускає, що результати аудитів будуть задовільними до завершення додаткових контрольних перевірок. Під час першої роботи з клієнтом основу для такого припущення можуть сформувати інтерв'ю, спостереження, перегляди документів, записів, звітів, підготовлених у процесі формування думки про контрольну структуру, а також результати вже проведені на той час випробування приладів контролю.

Підставою для такого припущення при періодичному призначенні аудитора є досвід, отриманий під час минулорічного аудиту, результати опитування компетентних співробітників компанії-клієнта, а також висновки аудитора про те, що структура контролю клієнта помітно не погіршилася, за аналізований період.

Таким чином, етап планування включає розробку загальної стратегії виконання завдання, плану аудиту для зниження аудиторського ризику до

низького рівня прийнятності та детальний підхід до очікуваного типу, часу та обсягу аудиту.

Планування аудиту фінансової звітності здійснюється для забезпечення належної уваги до важливих областей аудиту, своєчасного виявлення та вирішення можливих проблем, а також організації та ефективного та результативного вирішення завдань аудиту.

Планування аудиту стосується визначення відповідальності та обов'язків аудиторів; дозволяє чітко розподілити роботу між членами груп виконання екзаменаційних завдань; сприяє моніторингу, адмініструванню та координації роботи виконавців.

На відміну від інших процесів, планування аудиту є невід'ємною фазою аудиту, і в дусі МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» є більш безперервним та інтерактивним процесом, який триває до завершення аудиторського завдання та є дуже важливим.

Перед початком перевірки бухгалтерського Балансу аудитор повинен розробити та задокументувати загальний план перевірки, визначити суттєвість допущених у ньому помилок, а потім провести перевірку звітності відповідно до цього плану.

Загальний план перевірки Балансу (фінансового стану) розроблений настільки детально, що завдяки йому аудитор має можливість скласти програму аудиту. Під час розробки загального плану аудитор аналізує такі питання, як визначено Міжнародними стандартами аудиту (МСА 300 «Планування підсумкової перевірки») [53].

Планування роботи також дає можливість приділяти належну увагу ключовим напрямкам перевірки активів і пасивів і дозволяє більш ефективно розподіляти роботу між аудиторами. Обсяг аудиторської діяльності залежить від розміру суб'єкта господарювання, складності аудиту, аудиторського досвіду та знань клієнта про цю діяльність.

Визначаючи мету аудиту, аудитор повинен обговорити з клієнтом вид, обсяг і умови роботи, з'ясувати, чого очікує від нього клієнт, його

вимоги. Потім необхідно ознайомитися з обліковою політикою клієнта, визначити, чи відповідає вона стандартам бухгалтерського обліку та звітності, вимогам чинного законодавства, системі внутрішнього контролю, окремим сферам діяльності клієнта [54].

Розроблена програма аудиту Балансу наведена в таблиці. 3.5.

Таблиця 3.5

**Програма аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) по ТОВ
«ЮТІМ» за 2021 р. у термін з 03.09.2021- 04.10.2021 р.**

№ з/п	Перелік аудиторських процедур	Виконавець	Терміни	Примітки
1.	Перевірка наданого Балансу (Звіту про фінансовий стан) на арифметичну точність	аудитор	03.09.2021	
2.	Зведення відповідності залишків у Головній книзі із даними Балансу (Звіту про фінансовий стан) (на підставі робочих документів)	аудитор	03.09.2021	
3.	Перевірка відповідності залишків на початок звітного року залишкам на кінець минулого року	аудитор	03.09.2021	
4.	У разі зміни залишків внаслідок виправлення помилок минулих періодів - ретельна перевірка характеру помилок, їх впливу на звітність, адекватності внесених змін	аудитор	03.09.2021	
5.	Складання пробного Балансу (Звіту про фінансовий стан) на кінець звітного періоду та порівняння його з наданим на перевірку	аудитор	04.10.2021	
6.	Визначення тимчасових та постійних різниць	аудитор	04.10.2021	
7.	Розрахунок відстрочених податкових активів або зобов'язань	аудитор	04.10.2021	
8.	Порівняння розрахованих відстрочених податкових активів або зобов'язань з даними підприємства	аудитор	04.10.2021	
9.	Складання переліку коригуючих бухгалтерських записів	аудитор	04.10.2021	
10.	Складання переліку виправлень залишків за Балансовими рахунками	аудитор	04.03.2021	
11.	Оцінка різниць, виявлених аудитором	аудитор	04.10.2021	
12.	Узагальнення результатів аудиту	аудитор	04.10.2021	

Джерело: [55]

Програма визначає окремі аудиторські процедури, їх зміст і терміни, які повинні відповідати загальному плану аудиту. Ця програма допомагає здійснювати загальне керівництво компанією, проводити аудит Балансу (Звіту про фінансовий стан) і контролювати роботу аудиторів.

Якщо на етапі планування результати додаткових перевірок аудитором засобів контролю свідчать про неефективну роботу елементів структури контролю протягом певного періоду часу, аудитор повинен скорегувати план перевірки в напрямку посилення контролю над господарськими операціями по суті. При цьому доцільно визначити стратегію аудиту для кожного рахунку або групи рахунків, розробити відповідну програму, скласти план роботи.

Тому провести якісний аудит можна, якщо правильно сформулювати мету і конкретизувати його завдання. Від якості інформаційного забезпечення аудиту та виконання поставлених завдань залежить ефективність аудиторських процедур. Оскільки аудит в ринкових умовах носить переважно превентивний характер, дотримання методології його проведення сприятиме підвищенню ефективності корпоративного управління.

Метою перевірки статей Балансу є отримання достатніх доказів для визначення того, чи об'єктивно відображені кінцеві залишки у фінансовій звітності. Вид і обсяг цієї роботи значною мірою залежить від результатів планування аудиту та перевірки аудиторських доказів.

Існує дві категорії методів, які використовуються для перегляду статей Звіту про фінансовий стан: аналітичні методи та аналіз окремих статей Звіту про фінансовий стан та інших форм фінансової звітності. До аналітичних процедур належать процедури, які дають змогу оцінити правильність господарських операцій і Балансів у цілому. Аналітичні процедури слід проводити ще до перевірки окремих елементів Балансу. У такому випадку аналітичні методи можуть допомогти визначити обсяг звітності, що підлягає аудиту. На завершальному етапі аудиту проводяться аналітичні процедури на основі надійної фінансової інформації з метою оцінки фінансового стану, платоспроможності та ліквідності компанії.

Перевірки оборотів і залишків зазвичай проводяться в останню чергу. Однак, якщо клієнт хоче опублікувати свою звітність невдовзі після дати Балансу, аудитори повинні вдаватися до трудомістких перевірок Балансів окремих рахунків у певні проміжні періоди до кінця року. Водночас потрібна додаткова робота, щоб «довести» перевірку проміжних періодів до підсумкової перевірки в кінці року.

Конкретні завдання, пов'язані з кінцевими результатами в бухгалтерському Балансі, можуть виконуватися шляхом збору різних видів аудиторських звітів. Значна частина доказів надходить із незалежних джерел (третіх сторін), і ці джерела можна вважати надійними.

Перевірки по суті також можуть надати підказки про структуру контролю, наприклад, якщо помилка, виявлена під час перевірки по суті, є результатом слабких місць у структурі внутрішнього контролю. У цьому випадку аудитору може знадобитися переоцінити попередні висновки щодо структури контролю.

На завершальній фазі аудитори виконують наступні основні дії. По-перше, аудитори повинні переконатися, що відповідні зобов'язання належним чином розкриті. Значна частина процесу визначення відповідних зобов'язань відбувається на перших трьох етапах, але деякі додаткові перевірки також виконуються на завершальному етапі.

Крім того, сертифікований аудитор повинен переглянути роботу групи аудиторів і вирішити, чи було зібрано достатні докази, і оцінити результати аудиту.

Наведені основні етапи аудиторських робіт є типовими для всіх об'єктів перевірки. Відмінність полягає в способі перевірки змісту господарських операцій. Розглянемо докладніше специфіку аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства, маючи на увазі, що Баланс і звітність є завершальним етапом облікового процесу та системою взаємопов'язаних показників економічних взаємозв'язків. Тому методичні прийоми аудиту доцільно розділити на кілька етапів:

- вивчення організації обліку на підприємстві;
- загальний аналіз структури та змісту статей Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- відповідність окремих статей Балансу (Звіту про фінансовий стан) та звітності в цілому встановленим критеріям.
- на першому етапі необхідно встановити відповідність облікової політики підприємства нормативним і законодавчим документам, а також характеру та масштабам його діяльності, що передбачає перевірку:
 - наявності наказу про облікову політику;
 - відповідності прийнятої облікової політики вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та Положенням (стандартам) бухгалтерського обліку;
 - додержання при розробці облікової політики припущень і вимог, встановлених іншими нормативними документами;
 - повноти розкриття обраних при формування облікової політики способів ведення бухгалтерського обліку, які суттєво впливають на оцінку та прийняття рішень користувачами фінансової звітності;
 - наявності посадових інструкцій, затвердженої системи документообороту й внутрішньогосподарської звітності;
 - відповідності встановленого порядку проведення інвентаризації
 - вимогам нормативних документів;
 - наявності затвердженого робочого Плану рахунків бухгалтерського обліку (особливу увагу приділяють варіантам використання рахунків бухгалтерського обліку, що відрізняються від діючого Плану рахунків та Інструкції про його застосування) [56].

Велике значення для формування аудиторського висновку про достовірність бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) мають результати перевірки організації бухгалтерського обліку та методики

ведення бухгалтерського обліку. Виявлені порушення вже можуть слугувати підставою для встановлення того, що звітність була загалом недостовірною та складена з порушенням вимог нормативних документів. В інших випадках (за відсутності затвердженої системи документообігу або використання «нетипових» бухгалтерських документів) отримані результати дозволяють визначити напрямок більш глибокого дослідження отриманої інформації.

На другому етапі аудитор виконує такі процедури:

- підтверджує узгодженість у межах форми та показників різних форм фінансової звітності або встановлює їх невідповідність, що дає змогу більш обґрунтовано визначити напрямок подальшої перевірки;
- визначає пункти Звіту про фінансовий стан, які можуть суттєво вплинути на думку потенційного користувача звіту;
- відбирає позиції, перевірка яких є високою через значні кількості, які вони містять, або наявність укрупнених показників;
- встановлює критерії перевірки для вибраних статей, їх значення та методи їх підтвердження (для підтвердження автентичності сум «грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті», відображених у статті Балансу (сальдо). Часто достатньо застосувати критерії наявності та повноти, які визначаються шляхом інвентаризації та зіставлення з даними первинних документів (касового звіту, банківських виписок) при дотриманні критеріїв наявності та повноти у зв'язку з цим стаття не свідчить про законність касових операцій підприємства).

На третьому етапі вибрані елементи перевіряються безпосередньо за допомогою вказаних методів.

При перевірці даних бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) перевіряється наявність і стан:

- майно
- інші активи
- розрахунки з дебіторами

- готівка
- власний капітал
- інші довгострокові зобов'язання
- позики та інші сторонні кошти
- розрахунки з кредиторами
- інші зобов'язання [57].

Перевірку Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства доцільно починати з підведення підсумків. Об'єктом інвентаризації є активи та зобов'язання підприємства.

Інвентаризація активів і пасивів полягає в підтвердженні Балансу за даними аналітичного обліку за кожним видом активів і пасивів. Тобто шляхом інвентаризації виявляються залишки за відповідними документами, ретельно вивчається обґрунтованість сум, що обліковуються на таких рахунках, визначаються умови зобов'язань підприємства, реальність участі у капіталі їх власників тощо.

У процесі дослідження особливу увагу слід приділити вивченню елементарної розшифровки Балансів активу, капіталу та пасиву.

Питанню розкриття інформації в примітках аудитор повинен приділити особливу увагу. Процес розкриття інформації в примітках залежить від того, чи є компанія публічною, оскільки обсяг інформації, що розкривається в публічних компаніях, набагато більший, ніж в інших компаніях.

Після виконання всіх описаних вище компонентів аудиту аудитор узагальнює виявлені в обліку та звітності розбіжності у фінансовому стані порівняно з чинними нормативними документами та обґрунтовує пропозиції щодо їх усунення [58].

ТОВ «ЮТІМ» не підлягає обов'язковій аудиторській перевірці, але може здійснювати аудит стану обліку й звітності за власною ініціативою.

Загалом, за результатами вивчення порядку ведення обліку та складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) в ТОВ «ЮТІМ» можна

зробити наступні висновки: в ТОВ «ЮТІМ» наявні та належним чином зберігаються:

- статут, первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку та звітність;
- залишки за рахунками першого – шостого класу Плану рахунків в реєстрах аналітичного обліку за 2019-2021р. відповідають інформації, що наведена у Головній книзі та Балансі (Звіті про фінансовий стан);
- оприбуткування активів, їх використання, погашення зобов'язань, зміни складу власного капіталу проводяться відповідно до законодавства;
- порядок розподілу прибутку та покриття збитків відповідає положенням статуту підприємства.

3.3. Узагальнення результатів аудиту Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства

Узагальнення результатів аудиту Балансу компанії готується на основі наступних міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, іншого надання впевненості та супутніх послуг:

- 260 “Передача інформації вищестоящим органам”;
- 700 «Формування аудиторського висновку та складання бухгалтерського звіту» [59].

За результатами аудиту складається аудиторський висновок, який надається замовнику.

Аудиторський висновок - документ, складений суб'єктом аудиторської діяльності за результатами перевірки фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) відповідно до Міжнародних стандартів аудиту.

Протокол випробувань містить наступну обов'язкову інформацію.

I. Загальна частина (вступ):

- найменування документа та найменування замовника;
- місце і дата проведення засідання;
- найменування аудитора, його адресу, номер довіреності (номер ліцензії), коли і на який термін видано довіреність, реєстраційний номер підприємства, його банківські реквізити, прізвище, ім'я та по батькові аудитора, що звітує.
- період, за який перевірялася звітність;
- склад, перелік перевірених фінансової звітності та інших документів;
- посилання на діючі стандарти, нормативні та інші документи, надані аудитором під час перевірки.

II Аналітична частина, яка містить чіткий перелік сфер діяльності замовника, що перевіряється суцільним та вибіркоvim методом, описує результати перевірки стану бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю на підприємстві та називає факти недоліків та порушення завдали або можуть завдати шкоди інтересам власників, держави чи третіх осіб. Окремо зазначаються недоліки та порушення, які не були усунені під час перевірки, а також рекомендації аудитора. Розраховуються фінансові показники компанії.

Аналіз основних показників бухгалтерського Балансу (Звіту про фінансовий стан) дозволяє виявити взаємозв'язки та залежності між активами, власним капіталом та зобов'язаннями, що дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані рішення на основі оцінки поточного фінансового стану та результатів діяльності підприємства за останні роки та потенційні можливості на майбутнє.

Метою аналізу бухгалтерського Балансу є управління основними та оборотними засобами, структурою капіталу, що полягає у прийнятті виважених стратегічних рішень на основі отриманої інформації. [60]

III. Заключна частина, яка власне і містить висновок аудитора щодо перевіреної частини бухгалтерського обліку, в даному випадку бухгалтерського Балансу, і як прийнято називати аудиторським висновком,

якщо вона оформлена окремим офіційним документом, тобто засвідченим підписом і печаткою аудитора (аудиторської фірми) [61].

Отже, збільшення прибутку ТОВ «ЮТІМ» та підвищення ефективності його діяльності можливе за рахунок:

- розширення ринків збуту продукції та послуг не тільки на території України, а й у країнах Співдружності Незалежних Держав;
- забезпечення незмінності умов договорів з постійними контрагентами та впровадження найдосконаліших форм розрахунків;
- проведення аналізу рентабельності готової продукції та послуг та забезпечення збільшення частки високорентабельних видів готової продукції та послуг у загальній виручці від реалізації;
- проведення ряду операційних заходів, які не потребують капіталовкладень і спрямовані на раціоналізацію співвідношення доходів і витрат від основної діяльності компанії.

Висновки за розділом 3

Розгляд теоретичних аспектів організації та методології аудиту Балансу та їх практичного застосування в діяльності ТОВ «ЮТІМ» дозволяє зробити наступні висновки :

1. Виділяють чотири етапи аудиту: планування та визначення аудиторського підходу; тестування засобів контролю; перевірка господарських операцій по суті (перевірка оборотів і сальдо за рахунками та аналітичні процедури); завершення аудиту.

2. Планування аудиту стосується визначення відповідальності та обов'язків аудиторів і включає підготовку плану та програми аудиту. Програма аудиту являє собою детальний перелік змісту аудиторських процедур і включає: інформацію про підприємство; правові основи діяльності компанії; оцінка існуючої системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю; перевірка правильності розрахунку окремих

об'єктів розрахунку; оподаткування підприємства; фінансова звітність; консультаційні послуги.

3. Існує дві категорії процедур, які використовуються при перевірці статей Балансу (Звіту про фінансовий стан): аналітичні процедури й перевірка окремих елементів Балансу (Звіту про фінансовий стан) та інших форм фінансової звітності.

4. За результатами аудиту складається аудиторський висновок, який надається замовнику. Аудиторський висновок містить загальну, аналітичну та підсумкову частини.

5. ТОВ «ЮТІМ» не підлягає обов'язковій аудиторській перевірці, але може здійснювати аудит стану обліку й звітності за власною ініціативою. Стан обліку та звітності підприємства дозволяє аудитору скласти позитивний аудиторський звіт.

6. ТОВ «ЮТІМ» має стабільні показники ділової активності підприємства, хоча його фінансовий стан до кінця 2021 року лишається нестійким. Тому збільшення прибутку ТОВ «ЮТІМ» та підвищення ефективності його діяльності можливе за рахунок пропозицій, розроблених мною за результатами аналізу.

ВИСНОВКИ

За результатами розгляду теоретичних аспектів складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства та дослідження його показників зроблено наступні висновки:

1. Огляд основних історичних аспектів розвитку Балансу та його характерних особливостей дав змогу виділити п'ять основних етапів його розвитку: зародження Балансу як економічної категорії, зародження Балансу як облікової категорії, розвиток бухгалтерського Балансу в рамках різних наукових напрямів, розвиток бухгалтерського Балансу як частини бухгалтерської концепції, уніфікований бухгалтерський Баланс.

2. Бухгалтерський Баланс можна трактувати як спосіб економічного групування та узагальненого відображення активів і джерел їх утворення, пасивів за вартістю на певну дату, таблицю з певними складовими, елемент методу бухгалтерського обліку. Термін «Баланс» - це метод розуміння економічної групи та узагальненого представлення вартості активів, власного капіталу та зобов'язань на початок або кінець звітного періоду. Баланси підприємства класифікуються за різними ознаками.

3. Предметом діяльності ТОВ «ЮТІМ» є надання послуг, а саме: - Підключення до мережі Інтернет на швидкості до 1 Гбіт/с

- Телебачення
- Реєстрація доменних імен
- Хостинг
- Оренда серверів (Colocation)
- IP-телефонія
- Відеоспостереження
- Побудова локальних мереж
- Продаж, встановлення та гарантійне обслуговування систем безпеки Ajax
- Продаж обладнання

Підприємство очолює директор, організаційна структура підприємства включає бухгалтерію, юриста, інженери, механічний відділ та монтажники.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві відповідає законодавству: бухгалтерський облік веде бухгалтерія, яку очолює головний бухгалтер і йому підпорядковується бухгалтер. Бухгалтерський облік автоматизований за допомогою програмного забезпечення «М.Е.Дос».

4. Бухгалтерський Баланс як форма звітності пройшов тривалий шлях розвитку. Сучасний Баланс (Звіт про фінансовий стан) у титульній частині має містити реквізити підприємства. Тематична частина звіту містить інформацію про конкретні розміри активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства. В останній частині Балансу (Звіту про фінансовий стан) зазначаються підписи, прізвища та ініціали директора та головного бухгалтера підприємства.

5. Баланс в активі складається з трьох розділів, пасив Балансу – з чотирьох розділів і додаткового п'ятого розділу. Характерною рисою звіту про фінансовий стан є те, що загальні суми активів і зобов'язань є рівними. В Україні Баланс підприємства складається за нетто-методом, тобто валюта Балансу розраховується без урахування сум на розрахункових рахунках. Для заповнення активу Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовують сальдо синтетичних рахунків 1-3 класу, пасиву - сальдо синтетичних рахунків 4-6 класу. Для заповнення Балансу (Звіту про фінансовий стан) використовується машинограма у вигляді Головної книги або оборотносальдової відомості за рахунками бухгалтерського обліку.

6. Відповідно до МСБО 1 «Подання фінансової звітності», повний комплект фінансової звітності включає: Звіт про фінансовий стан на кінець періоду; Звіт про прибутки та збитки; Звіт про зміни у власному капіталі за період; Звіт про рух грошових коштів за період; Примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення. Міжнародні

стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності не визначають формат звіту про фінансовий стан. Він може мати вертикальний або горизонтальний формат. В межах цих моделей статті звітності можуть бути класифіковані як поточні та непоточні й наведені в послідовності зростання чи зниження їх ліквідності (терміну погашення). МСБО містять лише орієнтовний перелік статей Балансу (звіту про фінансовий стан).

7. Для ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності на ТОВ «ЮТІМ» використовується програма «М.Е.Дос ». Для складання Балансу (звіту про фінансовий стан) підприємства необхідно зайти в меню «Звіти», натиснути «Бухгалтерський та податковий облік», пункт «Регламентована звітність», «Регламентована звітність (вбудована)» і знайти бухгалтерський Баланс (Звіт про фінансовий стан) підприємства. ТОВ «ЮТІМ» було б зручно автоматизувати весь процес підготовки бухгалтерської звітності та використовувати програму для проведення періодичного аналізу показників діяльності підприємства.

8. Виділяють чотири етапи аудиту: планування та визначення аудиторського підходу; тестування засобів контролю; перевірка господарських операцій по суті (перевірка оборотів і сальдо за рахунками та аналітичні процедури); завершення аудиту. Планування аудиту стосується визначення відповідальності та обов'язків аудиторів і включає створення плану та програми аудиту. Програма аудиту являє собою детальний перелік змісту аудиторських процедур і включає: Інформацію про підприємство; Правові основи діяльності компанії; Оцінка існуючої системи бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю; Перевірка правильності розрахунку окремих об'єктів розрахунку; оподаткування підприємств; фінансова звітність; консультаційні послуги.

9. Існує дві категорії методів, які використовуються для перегляду статей звіту про фінансовий стан: аналітичні методи та аналіз окремих статей звіту про фінансовий стан та інших форм фінансової звітності. За результатами аудиту складається аудиторський звіт, який надсилається

замовнику. Аудиторський висновок містить загальну, аналітичну та підсумкову частини.

10. ТОВ «ЮТІМ» не підлягає обов'язковій аудиторській перевірці, але може здійснювати аудит стану обліку й звітності за власною ініціативою. Стан обліку та звітності підприємства дозволяє аудитору скласти позитивний аудиторський звіт.

11. На основі дослідження фінансового стану ТОВ «ЮТІМ» за 2018-2020 рр. можна зробити висновок, що аналіз ліквідності компанії свідчить про те, що баланс компанії є ліквідним; структура балансу задовільна; компанія платоспроможна, тобто підприємство має достатньо коштів для оплати своїх поточних зобов'язань. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства показав, що підприємство стабільне, працює стабільно, витрати повністю та своєчасно покриваються отриманим прибутком, дебіторська заборгованість повністю покриває зобов'язання. Аналіз діяльності підприємства показав, що підприємство є платоспроможним, конкурентоспроможним та вчасно та в повному обсязі виконує взяті на себе зобов'язання. Аналіз прибутковості підприємства показав, що підприємство є прибутковим за всіма статтями балансу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1.Безверхий К. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП): практ. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 226 с. URL : <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літм/>
- 2.Бондар М. І. Інвестиційна діяльність. Методика та організація обліку і контролю : монографія. Київ: КНЕУ, 2016. 256 с.
- 3.Бруханський Р.Ф. Скирпан О.П., Бухгалтерський облік: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 444 с
- 4.Бруханський Р.Ф. Функції і завдання стратегічного управлінського обліку. Збірник наукових праць Подільського державного аграрнотехнічного університету. 2014. Вип. 22, т. 2. С. 49–54. (Серія : Економічні науки).
- 5.Бухгалтерський облік [Текст] : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 460 с.Вареня В. Облікова стратегія та фінансова звітність. 2014. (№6). – С.32-36
6. Вери́га, Ю. А., Левченко З. М., Ватуля І. Д. Звітність підприємств: навч. посіб. 2-ге вид., доповн. і переробл.. Київ: ЦУЛ, 2018. 776 с. URL: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2018/літз/Звітність підприємств.pdf>
- 7.Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А., Замазій О.В., Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Рек. Мін. освіти і науки України. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
- 8.Гончар, І.І. Аудит як обов'язкова процедура підтвердження річної фінансової звітності підприємств АПК. Економіка та держава. 2010. №12. С.16
- 9.Гордієнко Н.І., Звітність підприємств: конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050106 і 8.010506 «Облік і аудит» всіх форм навчання. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2010. 263 с. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/17823/> (дата звернення 14.04.17)

10. Даньків Й.Я., Шеверя Я.В. Алгоритм прийняття управлінських рішень на основі аналізу спеціалізованої фінансової звітності: науковий вісник Одеського державного економічного університету. Одеса, 2015. С. 81-95.
11. Даньків Й.Я., Шеверя Я.В. Вплив облікової політики підприємства та креативності на показники фінансової звітності: науковий вісник Ужгородського університету. Ужгород, 2016. С. 206-210.
12. Дідоренко Т.В. Організація – предмет методології бухгалтерського обліку. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2014. Вип. 3. С. 19-22
13. Дідоренко, Т. В. Логічна структура системи бухгалтерського обліку. Ефективна економіка. Дніпропетровськ, 2015. № 10.
14. Дідоренко, Т. В. Сутність витрат як об'єкта бухгалтерського обліку. Молодий вчений. 2015. № 1 (1). С. 78-81
15. Задорожний, З. Проблемні питання якості інформації бухгалтерського і управлінського обліку малоцінних активів [Текст] / Зеновій Задорожний // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2018. – Вип. 1. – С. 115-124.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/>
17. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. №996-XIV.
18. Задорожний, З. В. Управлінський облік [Текст] : навч. посіб. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, І. Я. Омецінська. – Київ : ХАЙТЕК ПРЕС, 2010. – 280 с.
19. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Т. В. Давидюк [та ін.]; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків: Гельветика, 2016. – 391 с. 162
20. Задорожний, З. Логістичні витрати та їх класифікація [Текст] / Зеновій Задорожний, Анна Грицишин // Вісник Тернопільського

національного економічного університету. – 2017. – Вип. 2. – С. 109-117.

21. Задорожний, З.-М. В. Актуальні питання облікової політики підприємств щодо необоротних активів [Текст] : монографія / З.-М. В. Задорожний, Л. Г.Семеген, Л. Т. Богуцька. – Тернопіль : ТНЕУ, 2012. – 237 с. – (До 50-річчяТНЕУ).

22. Задорожний З.М-В., Крупка Я.Д., Омецінська І.Я. Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту В Україні: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 320 с.

23. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», від 01.10.2018 р. № 3126-XII (Редакція від 21.12.2017). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>.

24. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової. № 929_013 (Редакція від 01.01.2012). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013

25. Іваненко В.О., Семчук І.В. Систематизація наукових досліджень з проблем звітності підприємства. Житомир : 2017. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/82702/86068> (дата звернення 26.09.17).

26. Івахів Ю. Сутність і роль фінансової звітності у системі інформаційного забезпечення суб'єктів ринку. Економічний аналіз. 2010. С. 264-267.

27. Кловська Ю., Кравчук О. Засади складання фінансової звітності. Дебет – Кредит. 2016. №51. С. 6-7.

28. Король, С. Я. Особливості фінансової звітності соціально відповідального підприємства Економіка України. 2017. № 4. С. 80-88.

29. Кузнецова С.А.. Концепція синергії бухгалтерської звітності в управлінні економікою України. Випуск 7 (25). Ч. 2. 2016. С 151-159.

30. Крупка, Я. Д. Бухгалтерський облік в будівництві [Текст] : навч. посіб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Р. О. Мельник. – Тернопіль : ПП«Принтер- інформ», 2014. – 514 с.

31. Левицька О. Відображення результатів діяльності у формах фінансової звітності підприємства. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc>
32. Малишкін О. І., Безверхий К. В., Ковова І. С.. Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС: монографія. Київ: Видавничий дім "АртЕк", 2018. 418 с. URL: <http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2018/літг/>
33. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, Затверджені Наказом Міністерства України від 28.03.2013 р. № 433 URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382859&cat_id=293536 (дата звернення 20.05.19).
34. Момотюк, Л. Є. Фінансова звітність у забезпеченні статистичного аналізу діяльності підприємств. Інвестиції : практика та досвід. 2015. № 21. С. 35-38.
35. Муренко Т.О. Організація контролю фінансової звітності: автореферат дисертації. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) Одеса: ОНЕУ, 2012. 22 с.
36. Володимир В. В. Особливості зовнішнього аудиту фінансової звітності міжнародних організацій Аудитор України. 2015. № 7-8. С. 32-36.
37. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Беленкова М.І. та ін. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник. За ред. проф. М. Ф. Огійчука. 6-те вид., перероб. і допов. Київ: Алерта. 2011. 1042 с. URL: <http://www.alerta.kiev.ua/20qq1/item/44%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B9%D>
38. Папіріна О. Звіт про рух грошових коштів Бухгалтерія. 2016. С. 56-61.
39. Пархоменко В.М. Удосконалення фінансового звіту про рух грошових коштів. Вісник податкової служби України. 2010. №26. С. 23-26.
40. Господарський кодекс від 16.01.2003 № 436–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>.

41. Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту: Міжнародний стандарт аудиту 200 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://apu.com.ua/files/temp/Audit_2013_1.pdf
42. Практикум з фінансового та управлінського обліку за національними стандартами: навч. посібник 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Алерта, 2013. 608 с
43. Жилінська Л.Ф. Історія розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту. – Мн: БГЕУ, 1998 – 121с
44. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. №73. Дата оновлення: 03.08.2018. URL: <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO19.aspx>.
45. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів Г. Сиротюк К. Сиротюк // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. – 2015. – № 22(1). – С. 92–97
46. Сікорська Т.С. Баланс підприємства як компонент фінансової звітності / Т.С. Сікорська, Т.Г. Бондарева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rdak.edu.ua/ua/news/internetkonferenciya.
47. Проданчук М.А. До методики складання Звіту про рух грошових коштів. Економіка АПК. 2016. № 2. С. 64-69.
48. Проскура, К. Аудит фінансової звітності: правила гри при оприлюдненні фінансової інформації підприємств Вісник. Офіційно про податки. 2019. № 1-2 (19 січ.) : Щорічні відпустки. С. 43-45
49. Римар Г.А. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку витрат в будівництві Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. пр. Житомир: ЖДТУ, 2012. С. 304-312.
50. Семенишена Ю.О. Аудит в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит в управлінні

економічними процесами в світовій і національній економіці: сучасний стан та перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 11 грудня 2015 р. (ПДАТУ, м. Кам'янець- Подільський). Тернопіль : Крок, 2015. С. 142-145.

51. Семенишена Ю.О. Фінансова звітність та її користувачі : проблеми релевантності. Актуальні проблеми теорії і практики бухгалтерського обліку, аудиту, аналізу й оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 14 грудня 2016 р., (ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський). Тернопіль : Крок, 2016. 247 с.

52. Система стратегічного фінансового обліку: аналіз сучасного стану і перспективи розвитку. Бізнес Інформ. 2014. № 7. С. 220-225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_7_40.

53. Сук Л.К., Сук П.Л. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ: Каравела, 2016. 624 с.

54. Теоретичні та методичні основи складання фінансової звітності в Україні – Ірпінь : НДІ фінансового права, 2014. – 60 с.

55. Тетянич Л. Річна фінансова звітність. Бібліотека головбуха. 2014. С. 181-199.

56. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік оподаткування ізвітність: підручник Київ: Алерто, 2014. 1080 с.

57. Ткаченко Н.М. Оновлена фінансова звітність в Україні: навч.-практич. посіб. Київ.: Алтера, 2015 . 66 с.

58. Управлінський облік: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2012. 223 с

59. Фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва Додаток до журналу Вісник. Право знати все про податки і збори. 2016. № 4 С. 44-55.

60. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Алерто, 2012. С 196.

61. Озеран. А. Директива 2013/34/ЄС щодо річної фінансової звітності: дискусійні питання та напрями її імплементації в нормативну базу України. Науково-практичний журнал. Київ, 2015. С. 1-9.